

Kõrgem Kunstikool Pallas

Meediadisaini osakond

**Raamat „Korporatsioon Amicitia ennesõjaaegsed liikmed
aastatel 1924-1940“**

Lõputöö

Jaanika Tork

Juhendaja: Janika Nõmmela, MA

Tartu 2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. ÜLIÕPILASKORPORATSIOONID NING NENDE SÜMBOOLIKA.....	5
1.1. Ajalugu.....	5
1.1.1. Baltisaksa korporatsioonid Tartus	6
1.1.2. Eesti tudengite organiseerumine.....	7
1.1.3. Nõukogude ajast tänapäeva	8
1.2. Korporatsioonide värvisümboolika.....	8
1.2.1. Värvid.....	9
1.2.2. Sirkel.....	10
1.2.3. Vapp	10
2. AMICITIA: KORPORATSIOON JA SÜMBOOLIKA	12
2.1. Naiskorporatsioonid 20. sajandil.....	12
2.1.1. Korporatsioon Amicitia enne II maailmasõda.....	13
2.2. Amicitia sümboolika	14
2.2.1. Ametlik ja mitteametlik sümboolika	14
2.3. Sümboolika kasutamine ja visuaalne kommunikatsioon	17
2.3.1. Sümboolika kasutuse tasandid.....	17
2.3.2. Sümboolika ja korporatsiooni bränd	18
2.4. Visuaalse kommunikatsiooni väljakutseid ning soovitusi.....	19
3. RAAMATU KUJUNDAMISPROTSESS.....	21
3.1. Disainiprotsessi lähtekohad	21
3.2. Žanri ja sihtrühma määramine	21
3.3. Formaat.....	23
3.4. Lehekülje ülesehitus	24

3.5. Tüpopraafia ja hierarhia.....	24
3.5.1. Tekstitasandite määramine	25
3.5.2. Fondivalik.....	25
3.5.3. Koosmõju	26
3.6. Visuaalne materjal ja selle käsitus	27
3.7. Kaante kujundus.....	28
3.8. Trükiettevalmistus ja materjalivalik.....	30
4. KOKKUVÕTE.....	32
KASUTATUD KIRJANDUS	34
LISAD.....	36
Lisa 1. Mensuur korp! Curonia ja korp! Livonia liikmete vahel.....	36
Lisa 2. Sirkel ehk vääntäht ning selle elemente.....	37
Lisa 3: Joonis 2.....	38
Lisa 4: Korporatsioonide vappe	39
Lisa 5: Joonis 3, Foto 6: Korp! Amicitia teklirosett	41
Lisa 6: Foto 7: Korp! Amicitia vapp lippudega	42
Lisa 7: valik korp! Amicitia kutseid, pisitrükiseid	43
Lisa 8: Van der Graaf järgi lehekülje ruudustiku konstrueerimine.....	44
Lisa 9 : Joonis 7: lehekülje alusruudustik	45
Lisa 10: veebitööriista WhatFontis abil fondi tuvastamine	46
Lisa 11: valitud tüpopraafia ja hierarhia.....	48
Lisa 12: Lehekülje näidis 1	49
Lisa 13: sisu lehekülgede näidiseid.....	50
Lisa 14: kaanekavandeid.....	51

SISSEJUHATUS

Lõputöös kujundan ja küljendan naisüliõpilaskorporatsioon Amicitia 100. aastapäevaks koostatud ajalooramatut. Raamat annab ülevaate liikmetest, kes astusid korporatsiooni alates selle asutamisest 1924. aasta sügisel kuni tegevuse keelustamiseni 1940. aastal.

Minu ülesandeks on anda sellele teosele väarikas ja sisu arvestav visuaalne vorm. Praktiline töö hõlmab raamatu formaadi, kujunduse ja küljenduse väljatöötamist, fotode ja dokumentide töötlust ning kogu materjali tervikuks sidumist. Kujunduslikult on vaja leida tasakaal ajaloolise sügavuse ja tänapäevase, noorusliku identiteedi vahel – on ju korporatsioon eeskätt siiski tudengiorganisatsioon.

Kirjalik osa on praktilise töö saatjaks, tutvustades raamatu kujundamiseks vajalikku teoreetilist eeltööd, mis toetab disainivalikute tegemist, ning kirjeldades tööprotsessi. Kuna tegu on olulise osaga ühe korporatsiooni ajaloost, on vaja eeskätt mõista teose kultuurilist konteksti. Korporatsioonid on tugevalt ajaloolisi väärtusi kandvad organisatsioonid, seega uurin esmalt nende kujunemislugu ning sümboolika tähendust. Üliõpilaskorporatsioonide identiteet on oma trikolooridega tugevasti visuaalsetele välismärkidele üles ehitatud, ent mis on selle sümboolika taga? Kuidas tõlkida see traditsiooniline keel tänapäevasesse disainivormi?

Seejärel vaatlen lähemalt Amicitia olemust, sümboolika tähendust ja visuaalset eneseväljendust. Kuna korporatsioon on oma olemuselt intiimne ja osaliselt suletud organisatsioon, on teemasid, mida väljapoole ei avaldata või mida on raske pinnapealse tutvumisega mõista. Siin andis ise liikmeks olemine mulle eelise – aastatega on kogunenud sügavam arusaam nii organisatsiooni olemusest kui ka selle visuaalsümboolikast.

Kogutud teadmised toetavad kujundamisel tehtavaid disainiotsuseid, millest annab põhjaliku ülevaate viimane peatükk.

Soovin väga tänada juhendaja Janika Nõmmelat põhjaliku abi ja nõu eest. Suur tänu ka Jaanus Eensalule ning teistele meediadisaini osakonna õppejõududele ja kursusekaaslastele. Tänan korp! Amicitiat usalduse ja põneva koostöö eest ning muidugi armsaid *concoetureid* ja perekonda toe eest. Eriline tänu pojale, Karl Augustile.

1. ÜLIÕPILASKORPORATSIOONID NING NENDE SÜMBOOLIKA

Üliõpilaskorporatsioonid on paljude jaoks pisut tundmatu nähtus – tänaval neid igapäevaselt ei kohta, välja arvatud ehk volbripidustuste ajal või vabariigi aastapäeva lipuvalves. Sageli võivad nad tunduda nii ajale jalgu jäänud kui ka mõne jaoks veidi kahtlase, justkui vabamüürlasliku organisatsioonina. Ometi torkavad silma lipud konvendihoonetel (mõtlesin kunagi isegi, miks Ugala on "valesti" sinimustvalge kokku õmmelnud?) ning kui mõni korporant tänaval värvides vastu kõnnib, eristavad teda kaugelt just tema organisatsiooni värvid.

Aga mida need värvid tähendavad? Kuidas tekkisid korporatsioonid Eestis? Ja miks sellised organisatsioonid üldse tänapäeval olemas on? Need on mõned küsimused, millele püüan selles peatükis lühidalt vastuseid anda, kuna kogu see ajalooline ja visuaalne taust mõjutab ka minu lõputöö käigus kujundatava raamatu disainivalikuid.¹

1.1. Ajalugu

*Rõõmus üliõpilane olen mina alati
Kui ma rändan mööda ilma, pole muret iialgi!
.: Ma rõõmus siin, ma rõõmus seal! .:.
Siin ja seal on minu kodumaa,
Ubi bene, ibi patria^{2/3}*

Üliõpilaskorporatsioonide kujunemine on tihedalt seotud Euroopa ülikoolide varase ajaloo ja akadeemilise kultuuri arenguga. Varajased tudengiorganisatsioonid tekkisid keskaegsetes ülikoolikeskustes, kus rändav üliõpilane leidis võõras linnas tuge kogukonnast ehk *natione*’st, mis koosnes (enamjaolt) samast geograafilisest piirkonnast pärit kaaslastest (Hiio, 2012, lk 9),(Palamets, 2008, lk 19). Taolised organisatsioonid pakkusid oma liikmetele tuge ja turvatunnet, reguleerisid omavahelisi suhteid ning kujundasid sisekorda.

---

¹ Kindlasti ei ole tegemist põhjaliku käsitlusega – suurema huvi puhul soovitaks eeskätt teost *Vivat academia*, vestlust mõne korporatsiooni värvikandjast tegevliikmega või uurida korporatsioonide kodulehekülgi. Üliõpilaskorporatsioonide ajalugu üldiselt ning oma korporatsiooni taust täpsemalt kuulub liikme põhiteadmistesse, ilma milleta õigust "värve kanda" reeglina ei teenita. Samuti on iga korporatsiooni sümboolika ning selle tähendus kõige paremini teada just selle liikmetele.

² Seal, kus on hea, on kodumaa – lad.k

³ Tudengilaul

Lisaks täitsid need keskajal olulist seisusliku identiteedi rolli, vahendades tudengite suhtlust nii linnaelanike, ülikooli juhtkonna kui ka teiste esinduskogudega (Hiio, 2012, lk 9,10). Et tudengielu oli küllalt kallis ning peavarju leidmine kulukas, koonduti elama ka ühiskorteritesse, ehk kolleegiumitesse, millest arenes näiteks Inglismaal levinud kolledžite vorm. Saksamaal nimetati selliseid tudengikortereid aga *bursa*'deks, - siit on pärit saksakeelne tudengit tähistav sõna *Bursch* ehk burš. (Hiio, 2012, lk 23), (Palamets, 2008, lk 20-21)

18. sajandiks kujunesid saksa ülikoolides piirkondliku päritolu järgi tudengeid koondavad *Landmannschaft*'id, mis olid küll ametlikult keelatud, ent millesse kuulumine oli „...sotsiaalselt kohustuslik – üliõpilane, kes sellesse ei kuulunud, oli teiste silmis eikeegi“ (Hiio, 2012, lk 24-25). Ühendused ei pakkunud üksnes tuge, vaid kujundasid ka tudengikultuuri ja sisekorda. Tudengieluga kaasnevaks probleemiks olid läbivalt paraku ka alkohol ja omavahelised duellid, mida peeti au kaitsmiseks. Duellidele kehtestati ranged eeskirjad, mis sätestati üliõpilaste *commant'is* ehk kommaanis, mis määras ka muud käitumist puudutavad reeglid. Just sellest ajast on teada ka värvide ja sirklite kasutuselevõtt üliõpilaste eraldusmärkidena (Hiio, 2012, lk 25).

1.1.1. Baltisaksa korporatsioonid Tartus

Eesti üliõpilaskorporatsioonide kujunemine sai alguse Tartu Ülikooli taasavamisega 1802. aastal, kui siia asusid õppima tudengid peamiselt Eesti-, Liivi- ja Kuramaa kubermangudest (Hiio, 2007, lk 18). Paljud neist olid varasemalt õppinud Saksamaa ülikoolides ning sealseid traditsioonid ja ka värskemad ideed kaasa võtnud (Hiio, 2012, lk 74). Esimesed kohalikud ühendused tekkisid seega saksa organisatsioonide eeskujul, kuigi ametlikult olid need esialgu keelatud. 1803. aastal asutati esimene kohalik ühendus – üldine *Burschenschaft* – mis jagunes hiljem *Landmannschaft*'ideks Estonia, Livonia ja Curonia. Nende tegevust reguleeris esindusühendus ehk *Chargierten-Convente (Ch!C!)* (Hiio, 2007, lk 54), (Hiio, 2012, lk 74–75).

Korporatsioonide keelustamine ja lubamine sõltus poliitilisest olukorrast: võimud pelgasid organiseeritud tudengite poliitilist aktiivsust, nagu oli nähtud Poolas ja Saksamaal (Palamets, 2008, lk 77-79). Liberaalsem kord saabus 1855. aastal, kui Aleksander II alustas reformidega ning korporatsioonid legaliseeriti kindla reeglistikuga (Hiio, 2012, lk 80), (Hiio, 2007, lk 18). Liikmete ja korporatsioonide tegevust reguleeris nüüd juba avalik

üliõpilaskonnareeglistik ehk üldkommaan, mis loeti ette ka metsikutele ehk mitte-organiseerunud tudengitele. Eksimusi kommaani vastu menetles üliõpilaskohus (Palamets, 2008, lk 138).

Igapäevane korporatiivne elu hõlmas rohkelt seltsitegevust: korraldati *kommersse* ehk pidulikke kokkutulekuid, ühisväljasõite loodusesse ja linnalähedastesse kõrtsidesse, tähistati traditsioonilisi tähtpäevi nagu volbriöö, ning viljeldi korporatsioonidevahelist suhtlust. Tugev seltsielu ja sümboolne vendlus olid elu keskmes – loengutesse jõudis nii mõnigi burš alles siis, kui muud kohustused lubasid (Palamets, 2008).

1.1.2. Eesti tudengite organiseerumine

Võimude mure üliõpilaste organiseerumise pärast osutus tagantjärele põhjendatuks – ärkamisaegne haritlaskond koondus just seltsidesse ja korporatsioonidesse, panustades Eesti iseseisvumise eelduse loomisse. Kuigi eestikeelne põhiharidus oli 19. sajandil laialdasemalt kättesaadav, toimus kõrgharidus valdavalt saksa keeles ning eesti tudengitel puudus harjumus omavahel emakeeles suhelda. Selle muutusele aitas kaasa 1870ndatel asutatud Eesti Üliõpilaste Selts (EÜS), esimene eesti tudengiorganisatsioon. EÜS, mis järgis küll baltisaksa korporatsioonide traditsioone, ei saanud ametlikult korporatsiooni staatust, osaliselt *Ch/C!* vastuseisu tõttu. Selts kehtestas liikmetele kohustuse rääkida omavahel eesti keeles (Piirimäe, 2012, lk 102) ning selle värvid – sinine, must ja valge – olid eelkäijaks Eesti Vabariigi lipule.

Sajandivahetusel ning 20. sajandi alguses sajandi alguseks loodi mitmeid uusi Eesti üliõpilasorganisatsioone, algul välismaal, seejärel ka juba Tartus. 1915. aastal asutati Eesti Korporatsioonide Liit ning anti välja perioodikat „Üliõpilaste leht“, luues seeläbi tugeva pinnase rahvusülikooli tekkele aastal 1919 (Leppik, 2004). Eesti iseseisvust väärtustades osalesid mitmed organisatsioonid *in corpore*⁴ Vabadussõjas ning noores vabariigis loodi mitmeid uusi korporatsioone ja seltse, sealhulgas ka naisi koondav Eesti Naisüliõpilaste Selts (1911). Hiljem olid just seltsid ja korporatsioonid ühtedeks aktiivsemateks eestistamise edasivijjateks (Metso, 2009). Mitmed organisatsioonid kuulusid *in corpore* Kaitseliitu või Naiskodukaitsesse. Paljudel olid oma laulukoorid, peeti lugu kultuurist, spordist. Aktiivne tegevus katkes 1940. aastal, mil Nõukogude võim organisatsioonid keelustas.

---

⁴ Täies koosseisus – ladina k.

1.1.3. Nõukogude ajast tänapäeva

Nõukogude okupatsiooni ajal sattusid paljud tudengiorganisatsioonide liikmed repressioonide alla, paljud põgenesid; kes jäid, varjasid oma kuuluvust. Varad konfiskeeriti ning korporatsioonide dokumente peeti võimude poolt niivõrd ohtlikuks, et neid hoiti kinnises erifondis (Leppik, 2004). Ajapikku kogunesid võõrsil eestlased kokku ning mitmed korporatsioonid ja seltsid löid välismaal uued koondised, eriti rikkalikult oli neid Torontos. Pagulusorganisatsioonid aitasid eesti keelt ja identiteeti. Korraldati ühiseid üritusi, loodi arhiive ja teadusseltse (Leppik, 2016). Organisatsioonide vahel oli tihe koostöö, aeti koos „Eesti asja“.

1980. aastate lõpus said tudengid taas iseseisvusliikumise oluliseks osaks. 1987. aastast hakati uurima üliõpilasorganisatsioonide taastamise võimalusi (Piirimäe, 2012, lk 122), ning 1988–1989 taastati neid juba hoogsalt. Loodi sidemed väliskoondistega, mis tõid kaasa osa alles hoitud traditsioonidest (Leppik, 2004). Et aga korporatsioonide traditsioon on tõepoolest ka 21. sajandil jätkusuutlik nähtub sellest, et aastal 2011 asutati täiesti uus naisüliõpilaskorporatsioon Sororitas Estoniae, mis korporantide seltskonnas kõvasti elevust pakkus.

Selle alapeatüki kokkuvõtteks saab öelda, et tänapäevase üliõpilaskorporatsiooni eellugu on pikk. Ehkki tugevasti mõjutatud Baltisaksa kombestikust, arenesid Eesti üliõpilasorganisatsioonid kiirelt omanäolisteks ning olid ajendatud pigem rahvuslikest ning Eesti haridustaset arendavatest aadetest. Kuigi tegevus on peamiselt suunatud sissepoole, oli ja on liikmete harimisel mõju ka üldisele Eesti arengule. Küllap just seetõttu on säilinud ka vanad traditsioonid ning ajaloo tundmisele suunatakse suurt rõhku. Ehkki selgelt on näha ka korporatsioonide muutumine ajas – uued noored tudengid näevad ikka asju oma ajastust lähtuvalt. Samas ei ole võimalik mõista ei korporatsioone ega nende sümboolikat ajalugu tundmata.

1.2. Korporatsioonide värvisümboolika

Korporatsiooni ning selle liikme ehk korporandi kõige silmapaistvaimaks tunnusmärgiks on just värvisümboolika. Need on oluline osa korporatsioonide identiteedist, väljendades väärtusi, ajalugu ja kuuluvust. Värv: tekkel, värvilint, sirkel ja vapp on kõik olulised elemendid, millel on oma tähendus ning traditsioone täis ajalugu. Selles alapeatükis uurin

lähemalt sümboolika tekkelugu ning tähendusi, keskendudes eeskätt praegu Eestis tegutsevate korporatsioonide sümboolikale⁵.

1.2.1. Värvid

Eesti korporatsioonide värvid on üles ehitatud kolme värvi kombinatsioonile. Ajalooliselt ulatub kolmevärvilise lipu kui üliõpilaskorporatsiooni tunnuse kasutamine tagasi 18. sajandi Saksa ülikoolidesse, kus see tõenäoliselt kujunes eeskujuna Prantsuse revolutsiooni trikolorist (Hiio, 2012, lk 48). Vanemad Baltisaksa korporatsioonid kasutasid värvadena oma provintsi või linna värve (vt. Lisa 1 – Mensuur...), ent hiljem võeti kasutusele värvid peamiselt selle järgi, et need oleksid ainulaadsed (Hiio, 2007, lk 22). Eesti korporatsioonidel on pea kõigil määratud värvidele oma tähendus.⁶ Nii võivad ühesugused värvid omada erinevat sümboolset tähendust (näiteks on korp! Fraternitas Estica lipul sinine vennastuse; korp! Ugala lipul sõpruse; korp! Rotalia lipul taeva värv).

Värvide hulka kuuluvad korporatsiooni **lipud, linnid** (mõõgavööst inspireeritud, üle parema õla vasakule puusale jooksev lint, mida kantakse erinevas laiuses: igapäevaselt kitsam, 1-2cm, pidulikel puhkudel (näiteks kommertsil) laiem, 3cm), pidulikel puhkudel näiteks lipuvalves kantavad **särbid, vapikilbid, teklid** ehk värvimütsid (reeglina jooksevad lipuvärvid ka teklil ülalt alla, st ülemine värv moodustub tekli lae), **rapiiride** korvkattel. Lisaks nendele võib leida värve näiteks vapikilbi kujul ehel (sõrmused, reväärimärgid); (eestseisuse) mööblil, ametimärkidel (esimehe märk, *oldermann*⁷ i märk jm ametitunnused); kirjablankettidel; aga ka õllekannudel ja uuri/õlleripatsitel.

Just värvide järgi tunneb korporandi ning tema kuuluvuse hõlpsasti ära.

Veel teklitest: teklite värvilistel põhjadel on igal organisatsioonil tikitud rosett või täht, osadel ka sirkel või enda jaoks muu oluline sümbol (näiteks korp! Filiae Patriae valgel põhjal on roheline stiliseeritud lumeräitsakas; korp! Indla kirsipruunil teklil on valge kümnenooleline rosett, mis sümboliseerib kümnet asutajaliiget, keskel sirkel). Värske noorliige ehk rebane saab pähe musta tekli, mis on kõikidel korporatsioonidel sarnane, eristumärgiks on tekli küljele kinnitatud hõbedane sirkel. Seega peab võõra rebase tuvastamiseks tema peakatet õige lähedalt uurima, et teada saada, kas ta juhuslikult sinu

⁵ Väga põhjaliku ülevaate nii Baltisaksa kui Eesti organisatsioonide sümboolikast koos ohtra pildimaterjaliga leiab albumist „Vivat, crescat, floreat alma mater!“, 2007 (vt. kasutatud kirjandus).

⁶ Korporatsioonide kodulehekülgedel on tavaliselt nende sümboolika, s.h lipuvärvide tähenduse kohta infot.

⁷ *Oldermann* ehk vanamees – korporatsiooni valitud ametnik, kes vastutab noorliikmete hariduse eest.

korporatsiooni kuulub (lihtsam on muidugi küsida)! Musta samettekli kuldse sirkliga teenivad osades korporatsioonides välja pikalt konvendis aktiivselt tegutsenud värvikandjad, keda rebased selle eest tunnustades enda hulka „kuldrebaseks“ valivad. Kuldrebasel säilivad kõik värvikandja ehk täisliikme õigused, ta võib valida, kas kannab värvi- või musta tekli.

1.2.2. Sirkel

Ühelt poolt väike ja justkui märkamatu, on see vääntäht samuti pika ajaloo ja tähistab mitmes euroopa riigis üliõpilaskorporatsiooni kuulumist. Tegu on monogrammiks kujundatud lühendiga, mis koosneb hüüde *vivat, crescat, floreat!*⁸ ning korporatsiooni nime esitähete stiliseeritud kombinatsioonist. Nende ära tundmine on juba raskem, kuna stiliseering moonutab sageli tähti päris tugevasti. Sarnast vääntähe vormi kasutavad ka muud ülikoolidega seotud organisatsioonid, näiteks on ka Tartu Ülikoolile aastapäeva sirkel kujundatud. Joonis 1 (vt lisa 2) näitab sirkli stiliseeringuid mõne saksa ja belgia sirkli näitel; joonis 2 (vt lisa 3) Tartu ülikooli 375. aastapäeva vääntähte. Korporatsiooni sirkli joonistatakse ühe joonega! Seda peab iga liige oskama teha, mõnikord lisatakse sirkel nime järel organisatsioonilise kuuluvuse tähistamiseks (näiteks külalisraamatusse sisse kirjutamisel).

1.2.3. Vapp

Oluline on mainida, et eesti korporatsioonide vapid ei lähtu heraldika tavadest (Hiio, 2007, lk 23). Eesti korporatsioonide vapid on tavaliselt kujundatud sümboliseerima korporatsiooni asutamislugu, sümboolikaid ja/või põhimõtteid. Vanemate organisatsioonide vapid sarnanesid välimuselt rohkem traditsiooniliste rüütlivappidega, hilisemad on oma kujunduselt modernsemad ja lihtsamad (vt lisa 4: korporatsioonide vappe). Võimalik, et siin avaldas mõju 20. sajandi algul rahvusromantiline juugend, mis eelistas puhtamat joont. Korporatsioonid Filiae Patriae ning Indla vapid koosnevad vaid kolmevärvilisest vapikilbist. Vapp ripub konvendis seinal ning on seetõttu vähem üldsusele avatud, kui näiteks lipud. Vappi ümbritsevad sageli vapilipud, jättes suursuguse ja piduliku mulje.

Üldine tava on, et teiste värvivara ei puututa, v.a sõprusorganisatsioonid omavahel. Eriti kindlalt ei tohi värvivara puudutada need, kel värvikandmisõigust pole – reb!! ja organiseerumata ehk „metsikud“ külalised. Seega kombestikku mitte tundes võib „metsik“ külaline saada hakkama kohatu käitumisega, kui läheb näiteks vappi katsuma või haarab

---

⁸ Elagu, kasvagu, õitsegu – tavaliselt järgneb sellele ka *in aeternum* ehk igavesti

kellegi peast „selle värvilise mütsi“, et seda proovida. Iga liige õpib selgeks teiste organisatsioonide sümboolika ning ajaloo, minimaalselt värvid ning asutamiskuupäev peaks meeles olema, et mitte piinlikku olukorda sattuda. Omavaheline suhtlus organisatsiooni tasemel järgib nimelt akadeemilise vanuse printsiipi – seega kõnnib EÜS kui kõige varem asutatud organisatsioon alati pidulikus rongkäigus kõige ees.

Kokkuvõtvalt võiks aga öelda, et kogu sümboolika koondub kolmele põhikomponendile: tunnusvärvid, sirkel ja vapp, kõik ülejäänud on juba nende tuletised. Värvide ja vappide tähendused on korporatsioon üldiselt ise valinud, universaalset keelt siin ei ole. Värvisümbolika kandmisõiguse peab liikmekandidaat välja teenima, sümboolika on püha ning pole mõeldud asjasse mittepühendunuile. Samas on värvikombinatsioon kõigile teistele korporantidele teada, ning selle järgi tunneb ära, millise korporatsiooni tekli, õllekannu, lipu või prossiga on tegu.

2. AMICITIA: KORPORATSIOON JA SÜMBOOLIKA

Selles peatükis antakse ülevaade korporatsioon Amicitia olemusest ja sümboolikast. Alustuseks käsitletakse sotsiaalpoliitilist konteksti, mis oluliselt mõjutas Amicitia ja selle sümboolika kujunemist, andes ülevaate nende loomise ajastust. Seejärel tutvustatakse täpsemalt Amicitia sümboolikat ja selle tähendusi. Peatüki teises pooles analüüsitakse korporatsiooni tänast visuaalset suhtluskeelt – kus ja kuidas erinevaid elemente kasutatakse, millised on kasutusreeglid ja traditsioonid. Peatüki eesmärk on luua alus teadlikele kujundusvalikutele, mis austavad ja kannavad edasi organisatsiooni visuaalset identiteeti.

2.1. Naiskorporatsioonid 20. sajandil

Kuni 20. sajandi alguseni oli üliõpilaskorporatsioonide ajalugu valdavalt meeskeskne. Üheks oluliseks erinevuseks baltisaksa korporatsioonidest oli Eestis naiskorporantide tekkimine (Metso, 2009), (Truman, 2019). 21. sajandil, mil kõrgharidust omandama asub tunduvalt rohkem naisi kui mehi (Kaasa & Koppel, 2009), on oluline mõista, et 20. sajandi alguses olid naiste õppimisvõimalused piiratud. Ametlikult said nad immatrikuleeruda alles 1915. aastal, ja sedagi suuresti tudengite rindele mobiliseerimise tõttu (Palamets, 2008, lk 229). Alles rahvusüliskooli avamisega 1919. aastal avanes naistele võrdne juurdepääs kõrgharidusele. Siiski ei saanud naistudeng ühiskonna poolt pikka aega täielikku heakskiitu (Truman, 2019). Veelgi enam mõisteti hukka neid naisi, kes meestudengite eeskujul korporatsiooniks tahtsid ühineda; baltisaksa korporandid väljendasid isegi hämmastust, kuidas peaks naine suutma „täisverelise üliõpilase kombel rapiiri- või püstoliduelligil oma au kaitsta?“ (Truman, 2019).

Ent 1920. aastal asutasid kümme naisüliõpilast siiski Eesti esimese naisüliõpilaskorporatsiooni Filiae Patriae, kelle eesmärk oli „*kokku viia aktiivsed ja hariduspüüdlilikud naistudengid, arendada neid nii vaimselt kui füüsiliselt ning väärtustada eesti keelt ja kultuuri*“ (F!P!, WWW, kül. 2025). Huvitava asjaoluna võiks mainida, et kui toona kahtlustati, et mis need naised seal muud teevad, kui meeste kombel joovad (Truman, 2019), siis kaasajal on ajakirjandusest käinud läbi eelarvamus, et mis need naised seal muud teevad, kui istuvad vaguralt, joovad teed ja elavad nunnalikku elu (Tiks, 2018) (Tammjärv, 2018). Mõlemal ajastul on aga heidetud ette naistele, et ei keskenduta piisavalt kodu

loomisele ja järelkasvu eest muretsemisele⁹. Sellise käsitluse esinemine ajakirjanduses näitab, et naiskorporatsioonide olemus ei ole laiemale publikule selge ja on hoiakuid, mis pole saja aasta jooksul kuigi palju muutunud.

2.1.1. Korporatsioon Amicitia enne II maailmasõda¹⁰

Amicitia ajaloo mõistmiseks on oluline teadvustada neid varajasi tingimusi, mis ei olnud naiste jaoks soodsad. Võimalik, et see ajalooline ja kaasaegne surve on pannud naisi oma korporatsiooni lugu ja olemust eriti väärtustama. Oma ajaloo tundmine on üliõpilasorganisatsioonides olulisel kohal ning osa noorte liikmete kasvatuses.

1920. aastal asutatud korporatsioon Filiae Patriae oli eeskujuks ka 1924. aastal asutatud korporatsioon Amicitiale. Kõiki toona asutatud naiskorporatsioone – Filiae Patriae, Indla, Lembela ja Amicitia – iseloomustas rõhuasetus isamaalisusele ja hariduspüüdele. Amicitia loodi kaheteistkümne noore neiu poolt, kes soovisid oma gümnaasiumiajal tekkinud sõprust ülikooliaastatel tugevamalt säilitada. Ka nimi valiti asutajaliikmete pikaajalise sõpruse ning selle kui põhiväärtuse tähistamiseks. Korporatsiooni põhikiri kinnitati Tartu Ülikooli rektori poolt 21. novembril 1924 ning kaksteist värsket *amica* 't ehk sõbrannat panid endile teklid pähe paar nädalat hiljem detsembris. Esimene avalik ülesastumine sirelililla tekliga Tartus leidis aset vabariigi aastapäeval 1925. aastal.

Õige pea käidi läbi peaaegu kõigi akadeemiliste organisatsioonidega. Üüriti konvendikorter ning aastatel 1924–1940 oli elu konvendis hoogne: võeti vastu uusi liikmeid, loodi raamatukogu; koos käisid erinevad keeleõpperühmad, laulukoor, orkester; samuti tegeleti võimlemisega ning pandi kokku võrkpallinaiskond. Kujunesid välja traditsioonilised üritused, peeti kommersse, korraldati referaat- ja kirjandusõhtuid.

1940. aastal keelustasid okupatsioonivõimud korporatsioonide tegevuse. Amicitia toonane esinaine, Cita Tellmann-Prees, teavitas liikmeid likvideerimisotsusest konvendi viimasel koosolekul. Peale seda oli konvendis viibimine keelatud, konvent pitseeriti ning hoone, kus konvendikorter asus, purunes sõja käigus Okupatsiooniajal kohtuti omavahel salaja,

---

⁹ Huvitava ülevaate naiskorporantide kajastamisest toonases meediaruumis annab Jaanika Tamar'i bakalaureusetöö „EESTI NAISKORPORANDI KUVAND PERIOODIKAS AASTATEL 1920-1940“, 2013, Tartu ülikool.

¹⁰ Pikemat ajalugu ning ka seda, mis toimus väliskoondistes ning taasiseseisvunud Eesti ajal, võib lugeda nii Vivat academia Amicitiat käsitlevas peatükist kui korporatsioon Amicitia 2004. või 2024. aastal välja antud albumitest.

paguluses liikmed löid väliskoondised, mille läbi Amicitia sõpruskond siiski säilis. Oli ka liikmeid, kes jõudsid näha ka Amicitia taasasutamise 1989. aastal, sealhulgas ka asutajaliikmeid, näiteks Erika Zeich, Agnes Müür, Emilie Ruubel. Cita Tellmann-Prees paraku arreteeriti ning hukati 15. juunil 1940. aastal. Just Cita ja teiste toonaste *amicade* elulood ongi aluseks kujundatavale ajalooramatule.

Korporatsiooni ajalooline tähendus põimununa liikmete isiklike lugudega loob sügavama aluse visuaalse identiteedi mõistmisele. Loodud kontekst võimaldab liikuda edasi organisatsiooni sümboolika ja värvide detailsemasse käsitlusse.

2.2. Amicitia sümboolika

Korporatsioonide sümboolika ei ole pelgalt tunnusmärkide kogum, vaid kannab tugevat identiteeti, väärtusi ja ühtekuuluvustunnet. See toimib nii sisemise kommunikatsiooni vahendina kui ka väljapoole suunatud esinduslikkuse ja nähtavuse tööriistana. Käesolevas alapeatükis käsitletakse, millisel kujul ja tasanditel kasutab korp! Amicitia oma sümboolikat ning milline roll on sellel organisatsiooni visuaalses kommunikatsioonis. Esmalt tutvustan selle põhielemente ja nende tähendust, seejärel sümboolika kasutust erinevates suhtluskanalites ning tänapäevase visuaalkommunikatsiooni vajadusi ning tavasid.

2.2.1. Ametlik ja mitteametlik sümboolika

Ametlik sümboolika jaguneb laias laastus kaheks: värvivaraks ja dekoratiivseks kasutuseks.

Värvivaraks loetakse ametlikke, sümboolseid esemeid, mida kaunistab korporatsiooni värvikombinatsioon või sirkel. Näiteks värvilinte, tekkeid, eestseisuse mööblit või vaid värvikandjatele lubatud ehteid. Nende kasutamisel kehtib põhimõte, et neid võivad kanda vaid täieõiguslikud liikmed ehk värvikandjad.

Dekoratiivse kasutuse puhul kaunistab ametlik või mitteametlik sümboolika näiteks kirjablankette, laulikut, ametlikke trükiseid, aga ka vähem formaalseid esemetel, nagu pused, tassid või märkmikud. Siia alla kuuluvad ka mitteametlikud visuaalsed motiivid, näiteks sireliõied, mida ei käsitleta värvivarana, vaid dekoratiivse kujundielemendina.

Järgneb loetelu kasutusel olevast sümboolikast ning selle tähendusest.

Amicitia **ametliku sümboolika** hulka kuuluvad: Lipp, värvilindid, värvitekkel, vapp, sirkel. Amicitia (lipu)**värvideks on sirelililla, tumeroheline, kuldne**. Need sümboliseerivad

korporatsiooni kolme põhimõtet: **julgus, lootus, ausus**. Tundes ajaloolist konteksti, on need põhimõtted, nagu ka Amicitia lipukiri – *per aspera ad astra* ehk läbi raskuste tähtede poole, igati mõistetavad väärtused noorele naisorganisatsioonile. Lipuvärvide igapäevaseks kandmiseks on värvilindid. Amicitia igapäevalint on umbes 1cm laiune, kommersilint 3cm lai. Kantakse kinnitatuna paremale õlale ja alla vasakule puusale, helelilla jääb kandja näole lähemale poolele. Eriti pidulikuks puhuks on ka **särp** – ca 30cm laiuses. Särpi kannavad eriti pidulikel puhkudel näiteks eestseisuse või lipuvalve liikmed, vt. foto 5.

Foto 5: Amicad värvisümboolikaga. Vasakul värvitekli ja särbiga. Paremal kuldrebane musta sametekli ning kommersilintidega, rinnas sõprusorganisatsioonide värvilintidest rosetid (korp! Imeria, Läti; Wiipurilainen Osakunta, Soome) Foto: korp! Amicitia kogust

Amicitia **tekli** sirelilillal põhjal on kuldsega tikitud rosett. Roseti keskele on tikitud ka Amicitia sirkel. Rosett koosneb kaheteistkümnest tipust, ning need omakorda stiliseeritud kaheteistkümnetest (vt lisa 5) mis sümboliseerivad kahteist asutajaliiget.

Sirkel ehk vääntäht on monogrammiseeritud esitähedest hüüdest „*vivat, crescat, floreat Corporatio Amicitia in aeternum!*“ (vt. joonis 4) mis tähendab „elagu, kasvagu, õitsegu korporatsioon Amicitia igavesti!“. Sirklit joonistatakse ühe joonega, pliiaatsit paberilt tõstmata, v.a hüüumärgi lõpp.

Joonis 4: korporatsioon Amicitia sirkel

Amicitia **vapp** koosneb vapikilbist, selle kohal asetsevast tammepuust nikerdatud *acantus*-ornamendist ning kuuest vapilipust (vt lisa 6). Vapikilp on jaotatud ning alt lõhustatud, moodustades kolm kilbivälja: ülal heledilla, millel asetseb kaksteist kuldset tähte, sümboliseerimaks kahteist asutajaliiget. Välja kohal on asutamiskuupäev, toodud tumerohelises kuldset taustal. Alumised vapiväljad koosnevad tumerohelisest, millel kuldne sirkel, ja kuldsest, millel rohelisega lipukiri „*PER ASPERA AD ASTRA*“ . (vt foto 8)

Foto 8: korporatsioon Amicitia vapikilp, korporatsiooni kogust

Amicitia **mitteametlikuks sümbollikaks** võib pidada **sireleid**. Nimelt oli värvikombinatsiooni autori, asutajaliikme Emilie Ruubeli sõnutsi Amicitia värvide kujunemisloos otsustavaks üks mälestus, kuidas päike paistis kevadel tema üürikorteri laual asuvatele sireliokstele kuldses vaasis. Et see värvikombinatsioon oli ilus, elegantne ja naiselik, valiti just see välja 92 eri kombinatsiooni seast. Seega on sireliõied ja -oksad olnud *amicade* jaoks oluliseks sümboliks, meenutamaks kevadist, romantilist Tartut. Lisaks ametlikele põhimõtetele, mida värvikombinatsioon sümboliseerib (julgus-lootus-ausus), on mitmed Amicitia liikmed tunnistanud, et neid köitis Amicitia puhul algselt just värvide ilu.

2.3. Sümbolika kasutamine ja visuaalne kommunikatsioon

2.3.1. Sümbolika kasutuse tasandid

Korporatsioon kasutab oma sümbolikat mitmel tasandil, sõltuvalt kontekstist ja eesmärgist.

(Pidulik) esindatus: Välismärkide kandmine tekitab nii ühtekuuluvustunnet ehk hoiab organisatsioonikultuuri, kommuniqueerides samas ka väljapoole korporatsiooni kuuluvust. Ametlik sümbolika on esindatud riiklikel ja akadeemilistel tseremooniatel, kuid ka korporatsioonisisestel pidulikemal koosviibimistel. Näiteks vabariigi aastapäeva lipuvalves või volbrirongkäigus osaletakse korporatsiooni lipuga, mida kannavad kuus värvikandjat pidulike särpidega. Selliste avalike sündmuste kaudu kommuniqueeritakse korporatsiooni väärtustena kõrgharidust, isamaalisust ja akadeemilist traditsiooni.

Kirjalik suhtlus ja trükised: Ametlikel kutsetel, õnnitluskaartidel ja kirjavahetusel kasutatakse korporatsiooni värve ja sirklit kui visuaalset pitsatit, kinnitamaks sõnumi ametlikkust ja kuuluvust. Samuti valmistatakse erinevate tähtpäevade ja sündmuste tarbeks trükiseid (kavad, nimesildid jne), millel sümbolika on osaliselt standardiseeritud. Mõnel juhul luuakse eraldi juubelilogo (vt joonis 5, vt lisa 7).

Joonis 5: Amicitia 100. aastapäeva puhuks disainitud logo.
Autor: korporatsioon Amicitia Toronto koondise vilistlane Ashley Lennox
Korporatsiooni kogust.

Digitaalne ja igapäevane kommunikatsioon: Korporatsioon Amicitia digikanalites (veebileht, Facebook, Instagram) kasutatakse sümboolikat dekoratiivsel eesmärgil, seejuures vähem reguleeritult. Need kanalid on suunatud avalikkusele, tutvustamaks organisatsiooni laiemale publikule ning ka reklaamina uute liikmete värbamiseks. Igal semestril trükitakse ka külalisõhtute plakatid, mis on üks loomingulisemaid sümboolika kasutusvorme. Nende kujundus sõltub vastutava ametniku visuaalsest maitsest ja oskustest.

2.3.2. Sümboolika ja korporatsiooni bränd

Tänapäeval mõistetakse organisatsioonide olemust ja äratuntavust sageli brändi kaudu, mis kasutab samuti äratuntavuse saavutamiseks visuaalseid elemente, sealhulgas värve, sümboleid (logo) ja muid visuaalseid tähiseid. Brändi loomisel rõhutatakse, et visuaalne identiteet on vaid nähtav osa organisatsiooni olemusest – selle aluseks on sisuline, väärtustest ja kultuurist kantud identiteet. (Slade-Brooking, 2016, lk 11)

Sarnaselt toimib ka üliõpilaskorporatsiooni sümboolika: kuigi silmale nähtav osa piirdub värvide, sümbolite ja vormidega, toetub see pikaajalistele traditsioonidele ja ühisele väärtusbaasile. Iga uue liikmeskonnaga tekib vajadus korporatsiooni väärtusi taas mõtestada. Nii on seesmine kultuur pidevas liikumises – sümبولid ise jäävad püsima, kuid nende tähendus võib ajas kohanduda. Näiteks võib ajalooliselt mõõgavööd sümboliseeriv värvilint tunduda tänapäevasele naiskorporatsioonile esmapilgul anakronistlik, kuid seda võib

tõlgendada kui võitlust hariduse, sisemise arengu või akadeemilise sõltumatuse nimel. Põhiväärtused – püüd hariduse poole, sõprus, naiselikkus, isamaalisus ning julgus, lootus, ausus – on siiski vankumatu osa Amicitia brändist, mis püsib sama kindlalt kui visuaalne sümboolika.

Varasemalt tõin ajakirjanduses ilmunu näitel välja, et naiskorporatsioonide bränd ei pruugi olla avalikkusele selgelt arusaadav. Kuigi olemas on nii eristuv sümboolika kui ka sisemised väärtused, ei pruugi need väljapoole üheselt kommunikeeruda. Samas sõltub iga üliõpilasorganisatsioon uute liikmete pealekasvust. Üliõpilaskorporatsioonid võistlevad tähelepanu nimel paljude muude vaba aja veetmise võimalustega, sealhulgas väga tugevasti bränditud spordiklubidega (Kaasa & Koppel, 2009). Selge väärtuste ja hüvede kommunikatsioon oleks siinjuures kriitilise tähtsusega. Brändi imago on oluline välissuhtluses ja usaldusväarsuse loomisel (Slade-Brooking, 2016, lk 10-14). Tõhusa brändikommunikatsiooni aluseks on ühtne visuaalne keel, mille lahutamatuks osaks on korporatsiooni sümboolika. Selle ühtsuse saavutamisel ja hoidmisel visuaalses kommunikatsioonis esineb aga mitmeid väljakutseid, mida järgnevalt analüüsitakse.

2.4. Visuaalse kommunikatsiooni väljakutseid ning soovitusi

Ehkki ametlik sümboolika on üsna selgelt reglementeeritud, esineb probleemkohti nii ametliku kui mitteametliku visuaalse väljenduse juures. Üks peamisi probleeme on kasutusel olevate **värvide määratlematus**. Nii „sirelililla“ kui ka „helelilla“ on väga lai mõiste. Sama kehtib ka teise kahe värvi osas. Liikmete tekkeid võib kohata helehalle (pleekinud lilla), roosakaid, sinakamaid, heledamaid, tumedamaid. On arusaadav, et alati ei ole võimalik saada nii väikeses koguses, nagu seda üks intiimorganisatsioon vajab, täpselt neile värvitud materjale. Trükiste- ning digitaalsuhtluse puhul aga võiks **kindlaks määrata teatud värvikoodid**. Hetkel näiteks on Amicitia koduleheküljel kuldset tähistamas erkkollane, mis meenutab pigem korporatsioon Leola kollast, kui Amicitia kuldset.

Samuti on omaette küsimus, kas oleks vaja **ühtsemat visuaalset** keelt just näiteks **plakatite** ja **postituste** tegemiseks? On semestreid, kus disain võib muutuda mõnevõrra üleküllastunuks, kui väga entusiastlikult pannakse kokku kõik teadaolev sümboolika – värvid, sirkel, erinevad sirelid, juugendlik- ja kalligraafiline kiri jpm. Just kirja loetavus võib kannatada, nii fondivaliku kui värvide valiku tõttu. Teisalt on tegu noorte tudengite organisatsiooniga, kus võiks säilida võimalus end proovile panna, enda loomingulist poolt

tundma õppida ning mis kõige tähtsam – suhelda just selle semestri tudengite enda keeles. Luua väga range visuaalidentiteedi juhised lähemaks selle vabaduse piiramiseks. Siiski võiks koostada **ühtsemad stiilisoovitused** ametlikuma suhtluse ja sündmuste tarbeks, et toetada visuaalset järjepidevust ja äratuntavust.

Kokkuvõttes on korporatsiooni sümboolika kasutusel selge struktuur: ametlik värvisümboolika allub kindlatele reeglitele, samas kui dekoratiivne kasutus on vabam ja võimaldab loomingulisemat väljendust. Sümboolika rakendamisel on oluline mõista, kellele, millisel eesmärgil ja millises kanalis sõnum edastatakse – see määrab, milline visuaalne stiil ja sümbolite kasutus on sobilik. On suur erinevus selles, kas saadetakse ametlik kutse ülikooli rektorile või saadetakse sõbrannale Instagrami-meemi.

Disaineri vaatenurgast on oluline mõista nii sümbolite ajaloolisi kihistusi kui ka nende tänapäevast tähendusruumi. Visuaalse identiteedi arendamine ei tähenda olemasoleva muutmist suva järgi – näiteks ei saa muuta lipuvärve või asendada sirklit roosiga. Samas on olemas piisavalt rikas sümbolite pagas, millega loovalt töötada. Osaliselt on nõ brändisaadikuks ka korporatsiooni väljaanded, sh lõputöös kujundatav raamat. Seega on oluline, et selle välimus edastaks õiget visuaalset ja sisulist sõnumit.

3. RAAMATU KUJUNDAMISPROTSESS

Kuigi lõputöö põhieesmärk on raamatu kujundamine ja küljendamine, olin projekti kaasatud juba varakult ning puutusin tihedalt kokku nii autorite kui toimetajatega. Otsisin arhiividest lisamaterjali, valisin sobivaid intervjuukatkendeid ning töötlesin fotosid trükiks. Korporatsiooni liikmena oli mul eelis — tundsin sümboolikat ja ajalugu seestpoolt, mis aitas kujundusotsuseid teadlikumalt langetada, ent tõi kaasa ka suurema vastutuse ning kiusatuse süveneda liigselt detailidesse.

Kuna kujundas in korporatsiooni 2024. aasta juubelinäituse, oli mul hea lähtekoht ka raamatu visuaalse kontseptsiooni loomiseks. Esimesed kavandid esitasin korporatsioonile novembris, kuid töö käigus tuli mitmeid algseid lahendusi ümber hinnata. Lisaks tuli langetada uusi kujundusotsuseid: valida sobiv formaat, sisupaber ja kaanematerjal, katsetada kirjatüüpe ning täpsustada värvitoone. Selles peatükis tutvustan kujundusprotsessi kulgu ja tehtud valikuid.

3.1. Disainiprotsessi lähtekohad

Eesmärk: luua korporatsioon Amicitia liikmete (liikmeks astunud enne II maailmasõda) elulugusid käsitlevale ajalooraamatule kaunis, elegantne, korrektne ja kasutajasõbralik kujundus. Eelnevalt analüüsitud organisatsiooni ja teose kontekst, sümboolika ning traditsioonid tuleb nüüd siduda terviklikuks visuaalseks lahenduseks, mis lähtub sihtrühma eripäradest, teose olemusest ja valitud stiilist. Kujunduse loomisel lähtusin mõtetest:

- ajalukku vaatav aga kaasaegne; väarikas ja samas ka nooruslik
- Visuaalne inspiratsioon Amicitia sümboolikast ja ajaloost
- Lugemis- ja kasutamismugavus sihtrühmast lähtuvalt.

3.2. Žanri ja sihtrühma määramine

Kujundama hakates on vaja mõista kellele ja mida kujundatakse – teose sisu peab olema kooskõlas füüsilise vormi ja visuaalse sõnumiga. Seetõttu on oluline mõista, millise žanriga on tegu ning kes on selle lugeja. Sihtrühma eripärasid tuleb meeles pidada kujundusvalikute langetamisel, kuna erinevad vanuserühmad ning ka haridustasemed võib vajada erinevaid

lähenemisi, et tekst nende vajadustega paremini kattuks (Williams, 2020), (Kaselaid, Levin, & Tammes, 2018, lk 210).

Juubelialbum või ajalooline uurimus?

Korporatsiooni ajaloo tundmine ja mõtestamine on oluline osa liikmeks olemisest. Leidub ka neid, kes pühendunult ajalugu uurivad, talletavad ja teistega jagavad. Haridus ja haritus on korporatiivkultuuri põhiväärtused, mistõttu pole haruldane, et liikmed paistavad silma ka teadustöös. Nende tulemusi tutvustatakse ettekandeõhtutel ja trükistes. Korporatsioonide juubelid on hea võimalus mõni uuem ülevaade või kokkuvõte kaante vahele toimetada.

Juubelialbumeid akadeemilisel maastikul võib jaotada laias laastus kolme tüüpi:

- **Oma viimase aastakümne/kümnendite/sajandi/ tegevuse kokkuvõte**

Tavaliselt sisaldab üldist ajalooülevaadet koos uuemate täpsustustega, liikmete kirjutatud esseesid, kõnesid ja mõtisklusi, samuti rohkelt fotosid üritustest ja liikmetest.

- **Foto- või mälestusalbum**

Keskendub visuaalsele ja/või isiklikule materjalile. Sisaldab kas rikkalikku pildikogu, liikmete mälestusi või nende kombinatsiooni.

- **Liikmete artiklikogumik**

Kogumik, kuhu on koondatud liikmete teaduslikud ja arvamusartiklid kindla perioodi jooksul.

Lisaks ilmuvad mõnes organisatsioonis perioodiliselt põhjalikud liikmete nimestikud, mis võivad olla kas albumi osa või lisana kaasas.

Amicitia 100. juubeli puhul ilmub kaks teost. Esimene, 2024. aastal ilmunud kuldne juubelialbum, kuulub klassikalisse ülevaateformaati: see sisaldab lühikest ajalooülevaadet, keskendub aga peamiselt tänapäeva Amicitiale. Rikkalikult illustreeritud, intervjuudega täiendatud ning kuldsete kaantega A4-formaadis album on pidulik ja esinduslik kokkuvõte organisatsiooni sajandist.

Teine teos, mis on ühtlasi käesoleva lõputöö teemaks, on pigem **ajalooramat**. See ühendab mitmeid lähenemisi: põhjalik uurimistöö, mis tugineb arhiivimaterjalidele ja intervjuudele, liikmete nimistu entsüklopeedilises vormis koos fotodega ning valik mälestusi.

Sihtrühm

Kuigi sihtrühmaks on eelkõige Amicitia liikmed, võib teos pakkuda huvi ka laiemale lugejaskonnale. See võiks kõnetada naiste kõrghariduse ajaloo uurijaid, ajaloo huvilisi ja elulugude austajaid. Peatoimetaja Katariina Pätsi (Tartu Ülikooli ajaloodoktorant) sissejuhatus avab naiste kõrghariduse arenguloo olulisemaid tahke. Koostaja Malle Pärtel lisab isiklikke mõtisklusi ja võrdlusi tänapäeva ja mineviku vahel, tuues sisse inimliku ja ajatu mõõtme.

Seega kokkuvõtvalt on tegu (populaar)teadusliku ajaloolise ülevaatega, mis koondab endas teatud seltskonda naisüliõpilasi ning nende elulugusid. Raamat ühendab pikemaid ja lühemaid tekste, visuaalset materjali ning süsteemse andmestruktuuriga entsüklopeedilist osa. Tõenäoline sihtlugeja on kõrgharidusega ajaloo huviline, sh tudengid, vilistlased ning kesk- ja vanemaealised lugejad.

3.3. Formaat

Raamatu formaadi (suuruse ja kuju) osas oli raamatu koostajal algselt soov sobituda kokku akadeemiliste organisatsioonide ajalugu käsitleva „Vivat Academia“ga (160mmx230mm), mis on paljudel korporantidel raamaturiulis ja žanrilt sarnane. Samas oli Amicitia ilmunud varasemalt kaks erinevas formaadis ajalooalbumit, 1997 a. 204x275mm, ning 2004. a. 170x230mm. 2024.a kevadel ilmus veel Amicitia tegevust kajastav kuldne juubelialbum, 207x297mm (ligikaudu A4) suuruses. Ajaloo raamatu koostajatega läbi arutades leidsime, et koostatava raamatu funktsioon on pigem ajalooline ning akadeemiline kui suursugune album, mistõttu sobiks käes hoidmiseks A4 suuruselt väiksem formaat paremini. Lisaks otsustati, et eesmärk ei ole luua komplekti, vaid tegu on eraldiseisva teosega.

Vaadates ka teiste korporatsioonide väljaandeid tõdesin, et formaadid varieerusid väga laialdaselt ja ühte välja kujunenud standardit ei ole. Kuna näidisleheküljed 160x230mm suuruses jätsid pigem tunde, et servadest on täpselt sentimeeter-paar õhku puudu, ning ka trükikojas selgus, et kõige optimaalsem paberi kasutamises ongi laialt levinud formaat 170x240mm oli otsus langetatud. Eeskätt funktsionaalsus ning kasutajamugavus; lisaks võimalikult kulu- ning seega hinnaefektiivne lahendus sobis kõigile.

3.4. Lehekülje ülesehitus

Pärast formaadi kinnitamist oli järgmine samm määrata lehekülje paigutus ehk *layout* – veeriste, tekstiväljade ja pildialade jaotus. Arvestades sisus esinevat mitmekesisust (erinevad tekstitasandid, fotod, illustratiivne materjal), oli oluline koostada kindel struktuur, mis tagaks pilgule loogilise teekonna lehekülgedel ning toetaks informatsiooni edastamist. Selleks tuli luua leheküljele alusruudustik ehk *grid*. Alusruudustik toetab kujundusprotsessi, tekitades lehekülgedeülese süsteemi, mis vähendab juhuslikkust, ühtlustab elemente ning loob järjepideva visuaalse rütmi. Selgelt ja loogiliselt esitatud info – koos peal- ja alapealkirjadega, tekstide ning pildimaterjaliga – on kiiremini loetav ning talletub paremini mälu (Müller-Brockmann, 2021, lk 13)

Kuna teos on ajalooline ja klassikalise ülesehitusega, sobis sellesse konteksti traditsiooniline diagonaaljoonisel põhinev *grid*. Katsetasin erinevaid lähenemisi, viimaks kasutasin algpunktina Van de Graaf geomeetrilist jaotust (vt lisa 8 joonis 6), ent suurendasin tekstivälja diagonaale järgides suuremaks. Seega said veerised paremaks mahutavuseks mõnevõrra väiksemad, ent siiski jäi ka õhuruumi. Lõplik lahendus tugines 9-osalisele lehekülje jaotusele, millest 7 osa paiknes sisualal veeriste sees, luues visuaalselt hästi toimiva ristküliku proportsiooniga 1.5:3, mis sobis portreefotode paigutamiseks. Täisveerisega joondatud tekst oleks jätnud lehe liiga tihedaks, samas liiga tugev sissepoole joondus oleks jätnud sisu "kaduma" lehe keskele. Tasakaalu aitas saavutada piltide paigutus visuaalse ankruna, andes lehele dünaamilisust (vt lisa 9: joonis 7). Pealkirjade jooksurida (*running header*) sai paigutatud lehe ülaserva selgeks orienteerumispunktiks, leheküljenumbrid aga alumisse serva keskele.

Nagu öeldud, tuli lehele mahutada mitmeid eri liiki elemente: liikmete nimed ja andmed, tsitaadid, arhiividokumendid, fotoallkirjad ning jooksvad pealkirjad. Eriline väljakutse oli erineva pikkusega eluloolise põhiteksti mõju muu info asetusele. Kuna arvutiekraan ei võimalda saada käes hoitava raamatu täit tunnetust, sai välja printitud mitmeid kujundusekatseid, enne kui paigutus lõplikult paika sai. See vaev oli aga seda väärt – põhjalikult läbi mõeldud alusruudustik lõi eeldused sujuvaks küljenduseks.

3.5. Tüpograafia ja hierarhia

Tüpograafia on teksti kujundamine ehk keele visualiseerimine. Will ja Forssmann eristavad tüpograafias kahte tasandit: mikro- ja makrotasandid. Esimene tegeleb trükilao detailidega,

ehk ridade-, tähtede- ja sõnade vahedega; teine hõlmab endas lisaks kirjade, värvide ja formaadi valikule ka paberivalikut, kompositsiooni ja trükise küljendust tervikuna (Forssman & Willberg, 2013, lk 9). Seega on tegu ka raamatuküljenduses ühe olulisema osaga. Head valikud aitavad lugejal kergemini lugeda pikki tekste pikaajaliselt (Lupton, 2024, p. 103). Samuti võib hea tüpograafia ka hoopis lühendada lugemisele kulutatud aega, aidates kiiresti leida tekstis olulise info (*ibid.*). Et õnnestuda tüpograafilistest valikutest, on vaja mõista, millist infot edastatakse, kellele, ja mis järjekorras, ehk mõista teksti hierarhiat – millist osa tekstis on vaja esile tõsta, mis käib millega kokku, mis võib jääda rohkem tahaplaanile – ning seejärel määrata kõikidele tasemetele sobiv kuju, kasutades sealjuures teksti suurust, raskust, värvi ning ka paigutust (Lupton, 2024:166). Käesoleva töö puhul oli see protsess palju pikem ja keerulisem, kui olin osanud oodata.

3.5.1. Tekstitasandite määramine

Suurim väljakutse seisnes selles, et igal paarisleheküljel võis kokku sattuda kuni 11 eri tasandit teksti – pealkirjatasand; andmed, mille hulka kuulusid nimi, nimede variatsioonid, sünni- ja surmakuupäevad; kalmistuinfo; seejärel nõ põhitekst ehk *body*; tsitaadid ehk mälestused ning meenutused; fotoallkirjad ning arhiiviviide. Lisaks ülaservas ka jooksev pealkiri ning all leheküljenumbrid.

Oluline oli nime selge esiletõstmine ning muust tekstist eristamine. See pidi olema esimeseks infotasandiks, mida lehel märgata. Samuti, et andmete ridadele järgnev elulookirjeldus oleks hästi loetav, kuid samas ka hea mahutavusega, kuna ruumi oli napilt. Seega tuli leida selline kirjatüüp, millega mahuks rohkem infot väiksele pinnale. Et põhitekstis moodustuks hästi jooksvad read, sai selles osas otsustatud kindlalt seriifidega teksti kasuks. Lisaks oli soov, et see oleks loetavuse mõttes pigem kõrgema x-kõrgusega ning et a-kuju oleks nõ kahekordne, et oleks maksimaalne eristatus o'kujust.

3.5.2. Fondivalik

Alguses lootsin selle keerulise ülesande lahendada kasutades mõnda nn superperekonna fonti – kirjatüüpi, millel on palju erinevaid variante (Lupton, 2024, lk 58) - näiteks „Freight“. Katsetasin ka „Ivy“ fontide perekonda, ent kumbki ei andnud soovitud terviklikku tulemust. Erandiks oli vaid „Freight Display“, mis osutus peatükkide (*coetuste*) pealkirjades elegantselt toimivaks (*bold italic*, kuldne). Selleks, et tekiks hea eristatus, on oluline, et valitud kirjatüüpidel on omavahel küll sarnaseid jooni, ent ka piisavalt kontrasti ning

rikkalikum valik erinevaid kirjatüüpe võimaldab tekitada rohkem erisusi tekstis (Cullen, 2012, lk 76). Samas on oluline hoida siiski fondivalikus selles mõttes konservatiivset joont, et üle kahe-kolme stiili kokku liita ei tasu (*ibid.*). Seega oli tüpograafiales päris suur hulk nõudmisi.

Läbimurre saabus, kui hakkasin uurima Amicitia ennesõjaaegseid trükiseid ja kutseid. Ühe elegantse, ent funktsionaalse fondi söötsin sisse veebitööriista WhatFont– sellele sarnanes juugendliku iseloomuga „Benguiat Gothic“ (vt lisa 10). Sama perekonna Benguiat *condensed bold* kuju sobis suurepäraselt esmatasandi pealkirjade ehk nimede väljale. Juugendile viitav stiil loob seose eelmise sajandi algusega, on kaunis ja suursugune, ent samas piisavalt funktsionaalne, et säilitada loetavus. Kuigi ka eelnevad kirjatüübid olid olnud kaunid ja loetavad, et tekitanud need emotsionaalset seost ning äratundmist. Mitmed teised ajastufondid osutusid kas liiga ilutsevaks või liiga rangeks, mistõttu loobusin eheda ajaloo fondi kasutamisest. Et nimetasand eriti selgelt eristuks, sai sellele määratud ka sirelililla värv. Värv kasutus lisas ka teatud kergust ning rõõmu, lisaks otsesele viitele Amicitia sümboolikale. (vt lisa 11: valitud tüpograafia ja hierarhia)

Ilmekale pealkirjafondile lõi tasakaalu funktsionaalne grotesk „URW DIN“ – vaoshoitud ja hästi loetav, eriti tänu oma sidusale „l“-tähe kujule. Kuigi originaalne DIN-perekond (pärit samuti 1930datest – ka see ajalooline järjepidevus lisab omamoodi tähenduslikkust) oli loodud eeskätt tehnilise fondina, on praegune kaasaegsem variant just tänu heale loetavusele küllalt populaarne nii veebis kui trükis (Sakk, 2011, lk 225). Samal ajal käisid katsetused ka erinevate *body* tekstistiilidega. Valituks sai lõpuks „Solitas“, mis oli hea mahutavuse ja loetavusega, piisavalt elegantne ning millel ka kaldkiri säilitas hea loetavuse. *Body* teksti punkti- ja reavahe suurus (10.5/12.6) sai otsustatud pärast mitmeid väljatrükke eri suuruste ja reavahe loetavuse katsetamiseks ning pidades silmas ka optimaalset tähemärkide arvu rea loetavusel (62-72 tähemärki on lugemiseks optimaalne arv, kuna see moodustab piisavalt pika rea, et silm ei pea pidevalt lugemist katkestama, ent ei moodusta nii pikka rida, et silmal on raske leida uue rea algust pärast pika rea lõppu jõudmist (Dabner, Calvert, & Casey, 2010, lk 74)).

3.5.3. Koosmõju

Valitud kirjatüübid on kõik kõrgema x-kõrgusega, pigem elegantse ning avara kujuga, ja loovad üheskoos oma erinevustega hea harmoonia. Tekstitasanditele lisab erisust ka teksti

värvi-, raskusastmete- ning suuruste kaudu liigendumine. Need erinevad tekstitasandid, ehkki selgelt eristuvad, moodustavad samas ka grupeeringud. Nii moodustub kahe- või kolmetasandiline grupp põhiandmetest – Nimi, (nime variatsioonid, kui on), sünni- ja surmadaatumid (vasakjoendus, lipuladu). Sellele järgneb elulookirjeldus ehk *body*-tekst (rööpjoendus). Eluloo alla on lisatud ka kalmistuinfo, kui see on teada. See väli eristub omakorda parempoolse joonduse ning uuesti lilla värvi kaudu – luues tervikliku raamistiku esimese- ja viimase elemendiga (vt lisa 12: lehekülje näidis 1). *Body* rööpjoonduse valiku põhjendas puhta tekstiploki hoidmine, et see element koguna oleks hästi selgelt piiritletud. Kuna kohati on tekstiväli küllalt kitsas, oli see mõneti riskantne valik, kuna tekstis on palju pikki sõnu ning nimesid ja seetõttu on vaja hoolikalt jälgida, et ei tekiks hõredaid sõnavahesid. Samas on see siiski klassikaline ja korrektse välimusega joendus, lipuladu oleks siin vale. Seevastu tsitaaditekst on vasakjoondusega ja lipulaos. Seda tekstiala raamib niikuinii värvitaust ning kursiivtekstile mõjub lipuladu elavamalt.

Tekstistiilide kõrvutamine on omaette kunst, ja selline, mille kohta on raske leida head juhust. Pärast tõesti kümnete ja kümnete fondikombinatsioonide kõrvutamist ja välja trükkimist oli väga hea tunne lõpuks vaadata otsa leheküljele, kus kõik omavahel paika sobitus.

3.6. Visuaalne materjal ja selle käsitlus

Lisaks mitmekihilisele tekstile sisaldab teos rikkalikult pildimaterjali. Iga liikme kõrval on portreefoto, välja arvatud üksikutel juhtudel, kui pilti leida ei õnnestunud. Sellistel puhkudel on kasutatud stiliseeritud siluetti, sarnaselt eelmise sajandi korporantide postkaartidel levinud kujutistega. Mitmete liikmete kohta leidub aga rohkesti fotomaterjali, millest on võimalusel valitud täiendav pilt või paar isikupära paremaks edasiandmiseks. Kasutatud on ka muid arhiivimaterjale: matriklidokumente, kirjavahetusi, joonistusi ja postkaarte. Liikmete mälestuskillud on esitatud tsitaatidena eraldi lillal taustal. Seega on teoses palju informatsiooni.

Selle selgeks esitlemiseks ja lugeja visuaalse koormuse vältimiseks on oluline luua tasakaal tühja ruumiga, mida aitab hoida eelnevalt kirjeldatud alusruudustik. See aga ei jäta palju ruumi lisaelementidele. Lehekülje rahulikuna hoidmiseks on ainus graafiline lisaelement sisukujunduses *coetuse* pealkirja allservas looklev kuldne ornament (vt joonis 12)

Joonis 12: Ornament.

Selle kujundas in algselt Amicitia näituse jaoks Tartu ülikooli raamatukogus ning see sümboliseerib sadu elulõnge ja -joooni jooksmas kõrvuti ja omavahel kokku- ja lahku põimumas läbi saja aasta. Selle läbi näeme, et meie elud puutuvad korporatsiooni pika ajaloo vältel ikka ja jälle kokku, isegi, kui vahel tulevad sisse pikemad vahed, ning isegi, kui mõni lõng katkeb. See ornament leidis näitusel palju positiivset vastukaja ning seda sooviti näha ka raamatus. Seega jookseb see läbi teose, ilmudes välja iga uue *coetuse* all, meenutades, et kokkupuutepunkt on alati olemas (vt lisa 13: lehekülje näidis 2).

Värvipaleti aluseks oli selgelt korporatsiooni värvikombinatsioon: sirelililla, tumeroheline ja kuldne. Sisu jaoks valiti kaks sirelilillat tooni: tumedam tekstiil ja heledam tsitaativäljade taustale. Seda toetab kuldne toon, mis annab pidulikkust jooksvatele pealkirjadele, *coetuse* pealkirjadele, leheküljenumbritele ja ornamendile. Nii moodustab kuldne lehekülje ümber raamistiku, olles piisavalt pehme kontrastiga, et mitte liigselt domineerida.

Ehkki sümbolikat ja värve on rohkem, jäeti sisu kujunduses seekord muu sümbolika ja roheline värv välja info ülekülluse tõttu. Nende lisamine oleks olnud juba maitsetu ja infovälja ülekoormav. Küll aga leidis sümbolika oma koha raamatu kaanekujunduses.

3.7. Kaante kujundus

Raamatu kaaned on teose esmaseks visuaalseks esitluseks, täites sarnaselt tootepakendiga kahte peamist funktsiooni: kaitsta sisulehti ja edastada teavet raamatu sisu kohta. Disainer peab kaanekujunduse lähenemise valikul arvestama teose sisu, žanri ja sihtrühmaga. Ajaloo- ja mälestusteraamatute puhul on kaanekujundusel oluline roll dokumentaalsete väärtuste esiletoomisel. Sageli kasutatakse selleks otseselt visuaalset representatsiooni – teemat käsitlev fotomaterjal, ajastuga sobituv tüpograafiline valik, et et anda lugejale selge ülevaade, millist temaatikat raamat käsitleb ning mida sisust oodata. (Haslam, 2006, lk 160 -165)

Raamat koosneb esikaanest, tagakaanest ja seljast. Ehkki esikaas on esimene kontakt lugejaga ning mängib tähtsat rolli huvi tekitamisel, on olulised ka selja ja tagakaane kujunduslikud ja sisulised valikud. Riiulis on nähtaval just selg, ning tagakaanel on sageli raamatu sisu ja olemust kokkuvõttev tutvustus. Koos moodustatav tervik peab olema ühtaegu informatiivne, esteetiline ning vastavuses raamatu sisuga. Just kaanekujunduses oli eriti oluline anda edasi kõiki neid visuaalseid ja sisulisi väärtusi, mida kannab endas saja-aastane tudengiorganisatsioon ning ka raamatu sisu.

Kaante kujundamisel alustasin *mood boardi*'st ehk meeleolutahvlist. Sinna koondasin Amicitiaga seotud sümbolikat, nii ametlikke elemente kui ka värvikombinatsiooni ja sirelitega seonduvat; ajastut meenutavaid fotosid ja muid elemente. Kavandasin alustuseks kolmest erinevast lähtepunktist (vt ka lisa 14):

- Visuaalselt range, minimalistlik ning ametlikku sümbolikat järgivad kavandid olid inspireeritud vapikilbist, asutajaliikmeid sümboliseerivatest tähtedest ning lipuvärvidest.
- Seejärel klassikalist ajalooraaamatu stiili järgivad kaanekujundused, mille keskmeks oli ajaloolise foto esiletõstmine.
- Kolmandaks mõnevõrra mängulisem lähenemine, kombineerides sireleid ning viiteid muule korporatsioonisümbolikalale.

Lähtudes raamatu koostajate tagasisidest töötasin edasi kombinatsiooniga ajaloolisest fotost, sireleist ning heledast värvipaletist. Inspireerituna Emilie Ruubeli sireliokstest laual pildistasin ka mina sireleid – koos selle rikkaliku mälestusmaterjaliga, mis meie arhiivikappidest välja olin otsinud raamatu tarbeks. Tulemuseks on kollaaž fotomaterjalist, asutamistest ning dekoratiivsest sümbolikalast (vt joonis 12)

Joonis 12: kaanekujunduse makett. Maketipõhi: Adobe Stock

Sirelililla toon on korporatsiooni põhivärv, see on rõõmus ja hele ning korporatsiooniliikmete arvates noorust ning kevadet meenutav, vastandumaks ajalooramatute kaante sageli tumedamale ja süngemale toonile. Kuldse foolioga tekst ja sirkel lisavad juubelile omast pidulikkust ja väärikust ning loob seose varasemate trükistega.

3.8. Trükiettevalmistus ja materjalivalik

Koos kujunduse ja küljendamisega toimub ka jooksvalt trükiettevalmistus. Minu ülesanne oli suhelda ka trükikodadega, küsida hinnapakkumisi, valida ja kinnitada materjalid ja esitada tellimus. Välja sai valitud trükikoda Greif mitmel põhjusel – nad on minu kogemuse järgi usaldusväärsed, konkreetset, kvaliteetsed ja sealjuures paindlikud ja sõbralikud. Oluline on ka geograafiline asukoht – Tartus on lihtne käia kohapeal näiteks materjalidega tutvumas. Koostöö on olnud väga hea, alustava disaineri jaoks on tootjapoolne materjalide- ja tehnoloogiate tutvustus ülioluline.

Kujundusfaili inDesignis luues oli juba teada, et töö läheb *offset*-trükki ja seega oli dokument loodud õiget trükiprofiili ja piisavat resolutsiooni (300dpi) silmas pidades. Trükikoja poolt ette nähtud trükiprofiil kaetud paberi jaoks on Europe ISO Coated FOGRA51. Ka

kaanekujunduses teostasin töötlust CMYK-värviruumis, et hiljem ei selguks RGB värviruumist ümber häälestamisel, et osad värvid ei ole saavutatavad – nimelt on CMYK värviruum RGB ruumist väiksem (Kaselaid, Levin, & Tammes, 2018, lk 131).

Sisupaberiks sai valitud Galerie Art Silk 130g. Ehkki trükikoja tootmisdirektor Gunnar Kalajase sõnul¹¹ valitakse ajalugu käsitlevate raamatute sisuks sageli katmata paber, sisaldab meie raamat palju (portree)fotosid ning kuna katmata paberi puhul imendub trükivärv laiemalt paberi pinda, ei pruugi pildid jääda sama teravad ning selged kui kaetud paberi puhul (Skene *et al*, 2019; lk 206; Willberg, H. P., Forssman, F. 1999, lk 40). Algusest peale oli kindel, et soovime kõvaköidet, kuna see on stiililiselt väärika ajalooramatuga kooskõlas. Õmmeldud kõvaköida on ka hea avanevusega, seega mugavam lugeda ning ei ole vaja arvestada sama suure leheveerisega sisekülgedel, kui liimköitega. Kaanekattematerjaliks sai valitud Galerie Art Gloss ning matt laminaat viimistlus, eesmärgiga suurendada vastupidavust ja vältida liigset peegeldust, mis võiks kujunduse väärikusega võistlema hakata.

Töö kirjutamise hetkel on küljendusprotsess ning trükiettevalmistus veel töös. Veel käib nii fotomaterjali koostamine kui töötlemine, samuti on vaja teostada küljendatud teksti korrektuur. Trükikojaga on kokkulepe juunis täpsema trükiaja kinnitamine. Samas on läbitud pikk ja töömahukas protsess, kinnitatud kujundusmakett, kaanekujundus ning valitud tootja ja materjalid. Usun, et suvel tuleb trükikojast välja üks väga kaunis ja sisukas raamat!

---

¹¹ Autori vestlus Gunnar Kalajasega trükikojas 6. märtsil 2025

4. KOKKUVÕTE

Lõputööna valmis Eesti naisüliõpilaskorporatsiooni Amicitia 100. aastapäeva puhul koostatud ajalooramatule terviklik kujundus. Töö kirjalikus osas käsitlesin kujundusprotsessi tagamaid – taustauuringuid sümboolika mõistmiseks ning kasutamiseks, praktilise töö käiku.

Alustasin uurimistööd ülevaatega korporatsiooniliikumise kujunemisest Euroopas ja Eestis, rõhutades selle mõju rahvusliku identiteedi kujunemisele ja hariduse väärtustamisele. Seejärel süvenesin naisüliõpilasorganisatsioonide tekkesse 20. sajandi alguses ja tutvustasin Amicitia asutamislugu ning väärtusi – vaprust, lootust ja ausust –, mis kajastuvad ka korporatsiooni värvides: sirelililla, tumeroheline ja kuldne.

Analüüsisin põhjalikult Amicitia sümboolikat: värve, sirklit ja vappi, kuid ka mitteametliku sümbolina kasutusel olevat sirelimotiivi. Vaatasin nende kasutust ametlikes ja mitteametlikes kontekstides. Kuna need on olulised osa organisatsiooni visuaalsest suhtlusest, tõmbasin paralleele tänapäevase brändiidentiteedi ning visuaalse kommunikatsiooniga.

Kujundusprotsessi praktilises osas seadsin eesmärgiks luua selge, elegantne ja kaasaegne kujundus, mis oleks kasutajasõbralik ning peegeldaks nii ajaloolist sügavust kui ka nooruslikkust, akadeemilisust, naiselikkust ja organisatsiooni järjepidevust. Määratlesin raamatu sihtrühma ja žanri, valisin formaadi (170 × 240 mm) ning töötasin välja 9-veerulisel võrgustikul põhineva küljenduse, mis võimaldas paindlikult paigutada erinevat tüüpi sisu (tekstid, fotod, tsitaadid).

Tüpopograafia osas lõin mitmetasandilise hierarhia ja valisin sobivad kirjatüübid (Benguiat, URW DIN, Solitas), et tagada selgus ja loetavus. Kaanekujunduse puhul katsetasin mitme erineva visuaalse lähenemisega, kuni jõudsin lõpliku lahenduseni, mis kombineerib ajaloolist fotomaterjali, nii ametlikku kui mitteametlikku sümboolikat ja heledat värvipaletti. Trükiettevalmistuses suhtlesin trükikodadega, valisin sobivad materjalid ning arvestasin kõiki tehnilisi trükinoodeid, et tagada kvaliteetne lõpptulemus.

Lõpptulemusena valmis läbimõeldud raamatukujundus, mis esindab väärikalt Amicitia ajalugu ning edastab selle väärtusi nii sisuliselt kui ka visuaalselt. Amicitia liikmena on selle raamatu valmimine olnud minu jaoks enam kui põnev disainiprojekt. See on olnud isiklik

ja emotsionaalne teekond, mis on ühendanud minu jaoks kolm olulist valdkonda: huvi teadus- ja uurimustöö vastu, graafilise disaini eriala ning korporandi kogemuse. Hariva sisu kujundamine on minu jaoks üks põnevamaid valdkondi graafilises disainis, ning võimalus osaleda enda jaoks olulise organisatsiooni ajaloo talletamises on võimas kogemus. Kujundatava raamatu kaante vahele on talletunud sada aastat sõprust – ja tunne, et isegi kui me pole neid varasemaid liikmeid isiklikult kohanud, on nad ometi meie kaasõed.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Ambrose, G. (2007). *The Layout Book*. Lausanne: AVA Publishing SA.
- Cullen, K. (2012). *Design Elements, Typography Fundamentals : A Graphic Style Manual for Understanding How Typography Affects Design*. Ameerika Ühendriigid: Quarto Publishing Group.
- Dabner, D., Calvert, S., & Casey, A. (2010). *Graafilise disaini kool*. Quarto Inc; OÜ Kirjastuskeskus.
- F!P!, C. (kuupäev puudub). Kasutamise kuupäev: 19. 05 2025. a., allikas Korporatsioon Filiae Patriae veebileht: <https://www.cfp.ee/ajalugu>
- Forssman, F., & Willberg, H. (2013). *Tüpopograafiline esmaabi*. (T. Lias, Tõlk.) Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia.
- Haslam, A. (2006). *Book Design*. Suurbritannia: Lawrence King Publishing.
- Hiio, T. (2007). *Vivat, crescat, floreat alma mater!* Tallinn: Aasta Raamat.
- Hiio, T. (2012). Üliõpilaskorporatsioonid keskaegsetes ülikoolides. Saksa ülikoolide korporatsioonid 14.-21. sajandini. rmt: H. Piirimäe (Toim.), *Vivat Academia: üliõpilasseltsid ja -korporatsioonid Eestis* (lk 9-50). Tallinn/Tartu: EÜS Kirjastus.
- Hiio, T. (2012). Üliõpilasorganisatsioonid ja üliõpilaselu Tartus 1802 - 1918. rmt: H. Piirimäe (Toim.), *Vivat academia: üliõpilasseltsid ja -korporatsioonid Eestis* (lk 69-100). Tallinn/Tartu: EÜS Kirjastus.
- Kaasa, A., & Koppel, K. (2009). Muutused liitumises Tartu akadeemiliste üliõpilasorganisatsioonidega — kas kahaneva sotsiaalkapitali ilming? *Akadeemia*(2), lk 247-286.
- Kaselaid, I., Levin, M., & Tammes, K. (2018). Värviopetus, värvihaldus ja trükikvaliteedi juhtimine. rmt: *Trükiettevalmistus* (lk 100-179). Tallinn: Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus.
- Leppik, L. (2004). Üliõpilasorganisatsioonid Tartus rahvusülikooli 85. tegevusaastal. *Muuseum*(1 (16)), lk 25-26.

- Leppik, L. (2016. a.). Tartu ülikool kui eestlaste mälu paik. *Ajalooline ajakiri*.
- Lupton, E. (2024). *Thinking With Type* (3rd ed.). New York: Princeton Architectural Press.
- Metso, T. (2009. a.). Korporatsioonide roll eestistamises. *Universitas Tartuensis*.
- Moinlil, S. (kuupäev puudub). *Le Zirkel*. Kasutamise kuupäev: 20. 05 2025. a., allikas Philon: https://www.philon.be/?page_id=256
- Müller-Brockmann, J. (2021). *Grid Systems in graphic design* (18th tr.). Salenstein: Niggli.
- Palamets, H. (2008). *O alte Burschenherrlichkeit... Üliõpilaste elust ja oldest keiserlikus Tartu ülikoolis 1802-1917*. Tallinn: Ilo.
- Piirimäe, H. (2012). Läbi kolme okupatsiooni vaba Eestini. rmt: *Vivat academia* (lk 119-125). Tallinn/Tartu: EÜS Kirjastus.
- Piirimäe, H. (2012). Rahvusülikooli rajamine ja teised eesti kõrgkoolid - vundament eesti üliõpilasseltsidele ja korporatsioonidele. rmt: H. Piirimäe (Toim.), *Vivat Academia* (lk 101-110). Tallinn/Tartu: EÜS kirjastus.
- Sakk, I. (2011). *Aa kuni Zz : tüpograafia ülevaatlük ajalugu*. Tallinn: Sakk&Sakk OÜ.
- Slade-Brooking, C. (2016). *Creating a Brand Identity: a Guide for Designers*. London: Laurence King Publishing.
- Tammjärv, M. (13. November 2018. a.). Arhailised mängud tekli ja rapiiriga. *Müürileht*.
- Tiks, J. (25. 03 2018. a.). Üliõpilaskorporatsioonid on tobedad. *Eesti Päevaleht*.
- Truman, M. (4 2019. a.). Naised ülikoolis. *Universitas Tartuensis*.
- Williams, G. F. (14. 08 2020. a.). *A Guide to Understanding What Makes a Typeface Accessible*. Kasutamise kuupäev: 27. 05 2025. a., allikas medium.com: <https://medium.com/the-readability-group/a-guide-to-understanding-what-makes-a-typeface-accessible-and-how-to-make-informed-decisions-9e5c0b9040a0>

LISAD

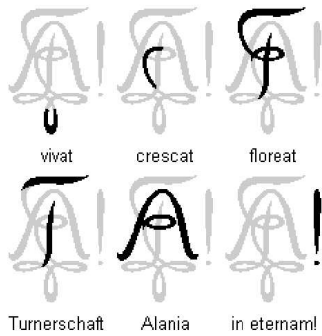
Lisa 1. Mensuur korp! Curonia ja korp! Livonia liikmete vahel

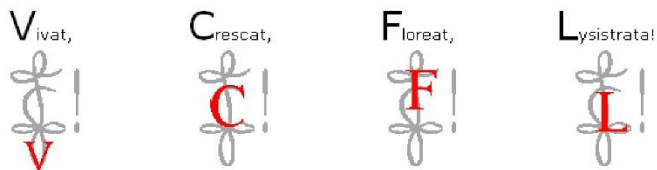
Foto 1: Koloreeritud foto on jäädvustanud baltisaksa C! Curonia ja C! Livonia vahelise auvahekorra klaarimise ehk duelli. Fotel on näha värvitekleid, värvirapiire ning värvidega paukimisvööd. Foto ajavahemik 1874 – 1875. Allikas: Rahvusarhiiv, EAA.1844.1.610.4 (AIS)

Lisa 2. Sirkel ehk vääntäht ning selle elemente

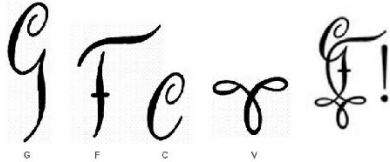
Turnerschaft Alania

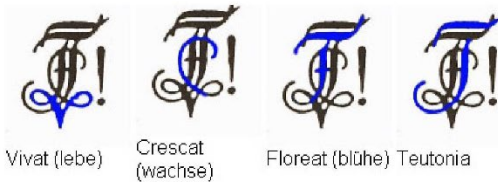
VBSt Lvsistrata

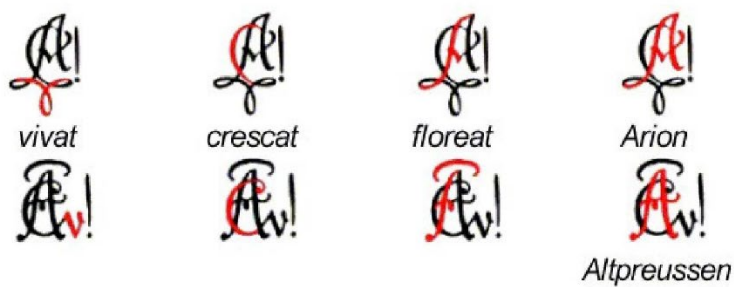
Germania

Teutonia

Arion & Altpreussen

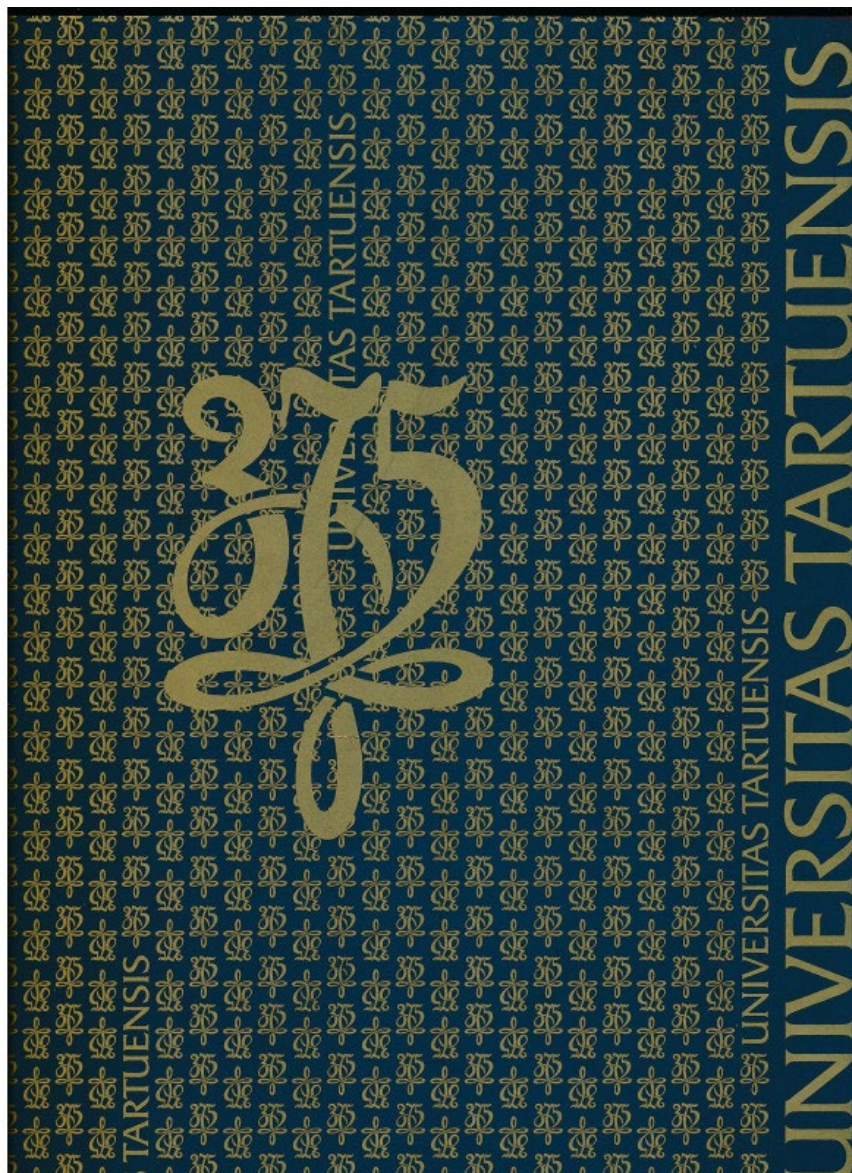
Brabantia Bruxelliensis

Joonis 1: Sirkli komponente. Allikas: (Moinlil) (WWW)

https://www.philon.be/?page_id=256

Lisa 3: Joonis 2

Joonis 2: Tartu ülikooli aastapäeva tähistav vääntäht juubeli auks koostatud raamatu „*Universitas Tartuensis 375*“ kaanel.

Pildi allikas: Tartu ülikooli raamatupoe kodulehekülg:

<https://raamatupood.utlib.ee/et/tartu-ulikooli-raamatukogu-valjaanded-/15906-universitas-tartuensis-375.html>

Lisa 4: Korporatsioonide vappe

EAA.1843.1.236a.2

Foto 2: Korp! Estonia vapp vapisaali seinal. Ajavahemik 1886 – 1918.

Allikas: Rahvusarhiiv, EAA.1843.1.236a.2 (AIS)

Foto 3: Korp! Vironia (asutatud 1900) vapp.

Korporatsioon Vironia koduleheküljelt (<https://vironia.ee/korp/symbolika/vapp>)

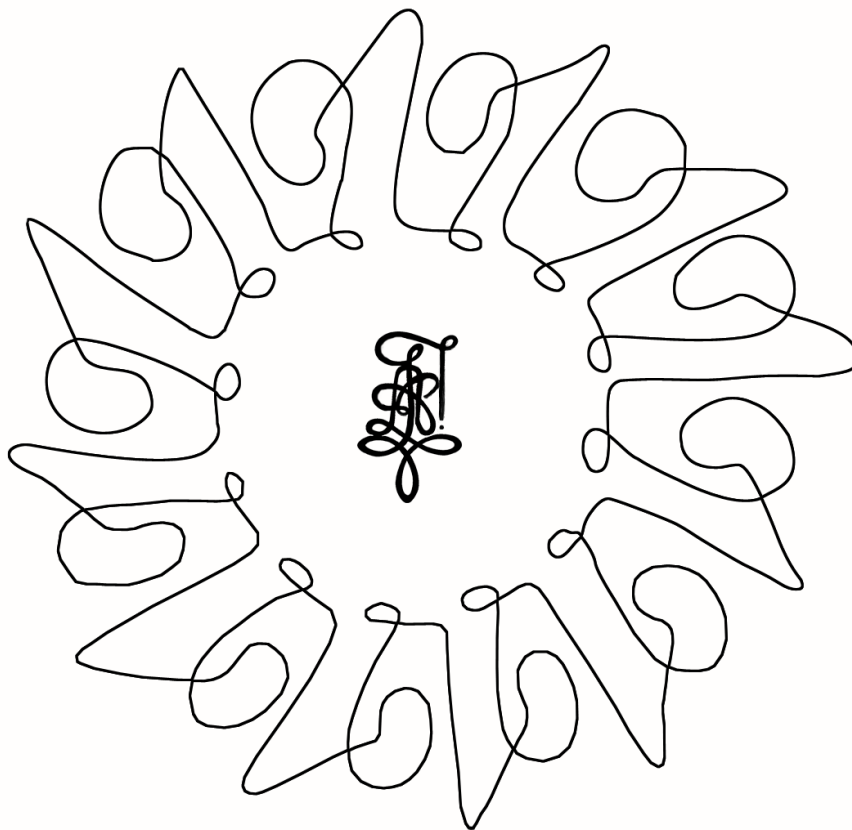
Lisa 4 (jätk)

Foto 4: Korp! Revelia (asutatud 1920)vapp.

Korporatsioon Revelia koduleheküljelt (<https://www.revelia.ee/s%C3%BCmboolika.html>)

Lisa 5: Joonis 3, Foto 6: Korp! Amicitia teklirosett

Joonis 3: Korp! Amicitia teklile tikitava roseti kujutis. Rosett koosneb kaheteistkümnest stiliseeritud kaheteistkümnest, viidates asutajaliikmete arvule. Keskel on Amicitia sirkel. Autori joonis Amicitia tekli põhjal.

Foto 6: Amicitia värvitekli põhi, tikitud kuldse rosetiga.

Foto korporatsioon Amicitia kogust

Lisa 6: Foto 7: Korp! Amicitia vapp lippudega

Foto 7: Korp! Amicitia vapp koos vapilippudega. Foto: korporatsioon Amicitia kogu

Lisa 7: valik korp! Amicitia kutseid, pisitrükiseid

Foto 9: valik korp! amicitia kutseid ja pisitrükiseid

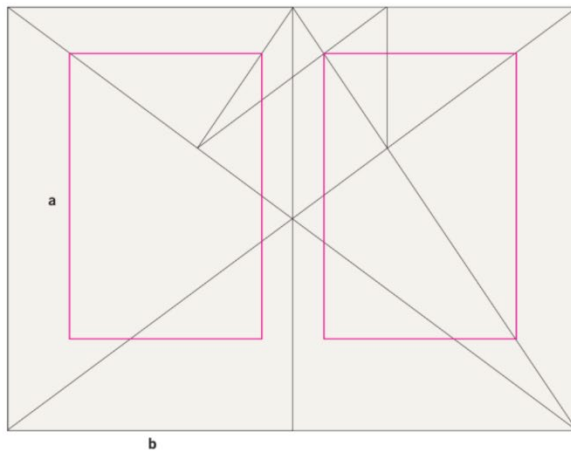
Autori foto

Lisa 8: Van der Graaf järgi lehekülje ruudustiku konstrueerimine

Canons

016/017

Canons are a general set of design principles that can help guide and assist decision making. Some of these axioms have become firmly established norms, but even though the advice they give is very persuasive and reinforced by centuries of accumulated practice, there is nothing to say that they should not be challenged, adapted or reinterpreted. This page features some canons used to define spaces for text blocks on book pages.

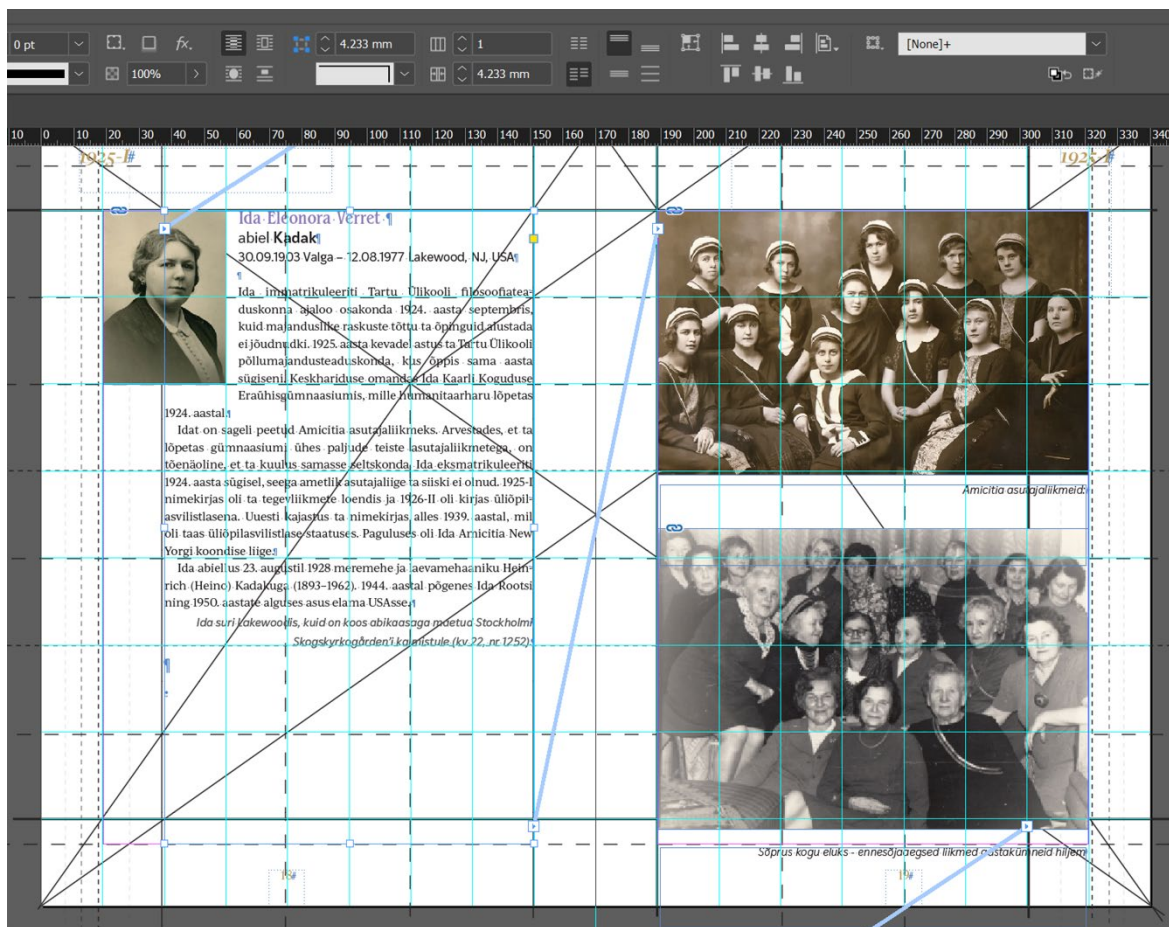
The Van de Graaf canon

The Van de Graaf 'secret' canon is a method used to divide book pages in pleasing proportions. The canon works with any page width:height ratio and allows a designer to position a text block so that page proportions are maintained while creating functional margins of $\frac{1}{9}$ and $\frac{2}{9}$ of the page size, where the inside margin is one half of the outside margin. This canon, which was adopted by typographer Jan Tschichold, stipulates that the text area and page size share the same proportions, while the height of the text area (a) equals the page width (b).

Joonis 6: Van der Graaf'i järgi lehekülje konstrueerimine.

Allikas: The Layout Book (Ambrose, 2007, lk 16)

Lisa 9 : Joonis 7: lehekülje alusrudustik

Joonis 7: lehekülje alusrudustiku konstruktsioon ning sellele paigutatud pildi- ja tekstiväljad. Türkiisiga inDesigni 9 jaotusega grid. Autori kuvatõmmis

Lisa 10: veebitööriista WhatFontis abil fondi tuvastamine

Veebitööriista www.whatfontis.com mootorisse sisestasin järgmise katkendi 1925. aasta Amicitia liikmete nimistu trükise pealkirjast:

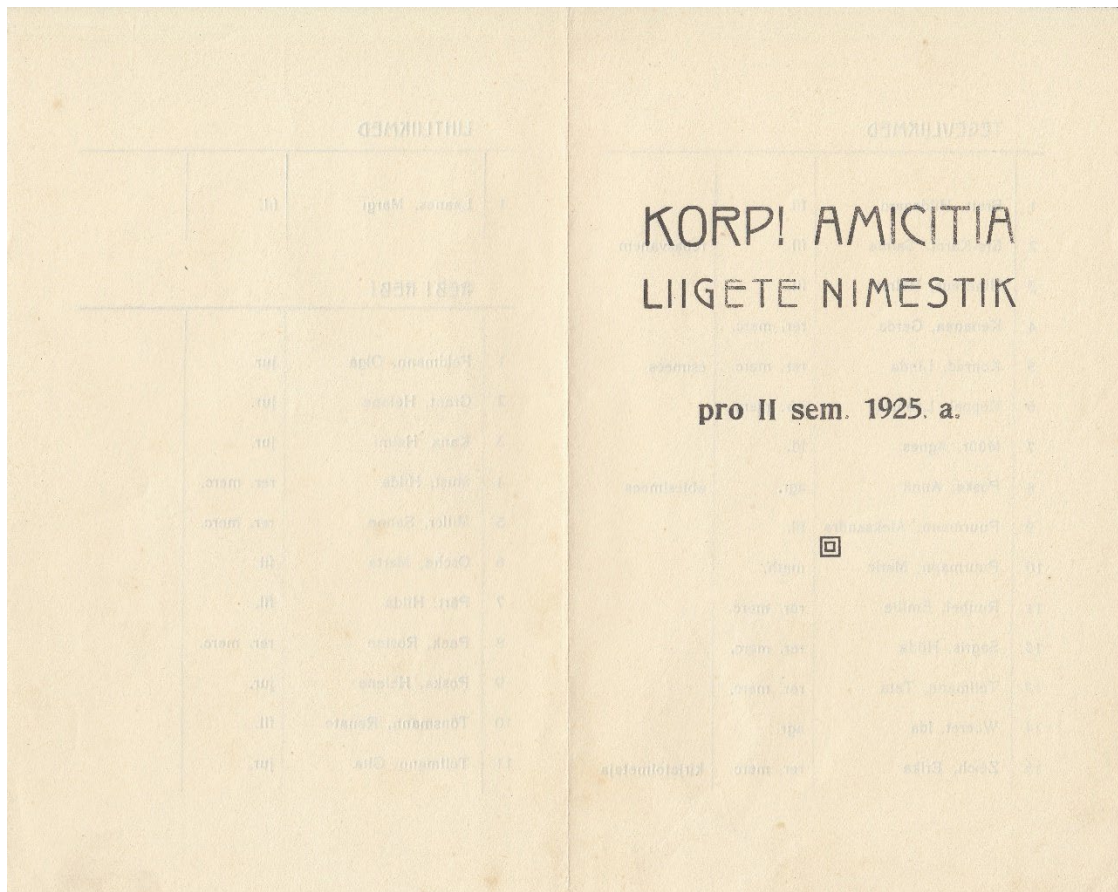
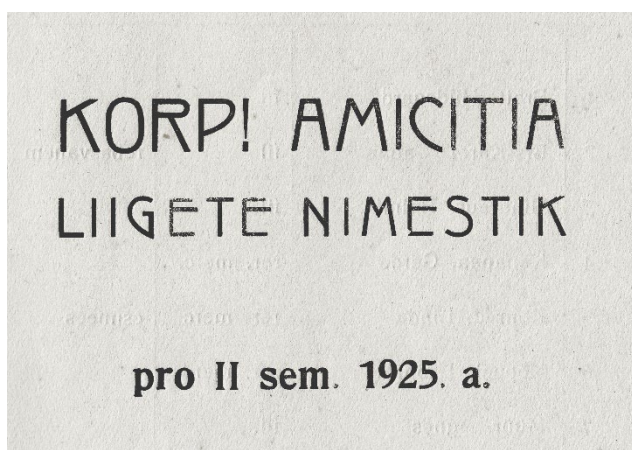
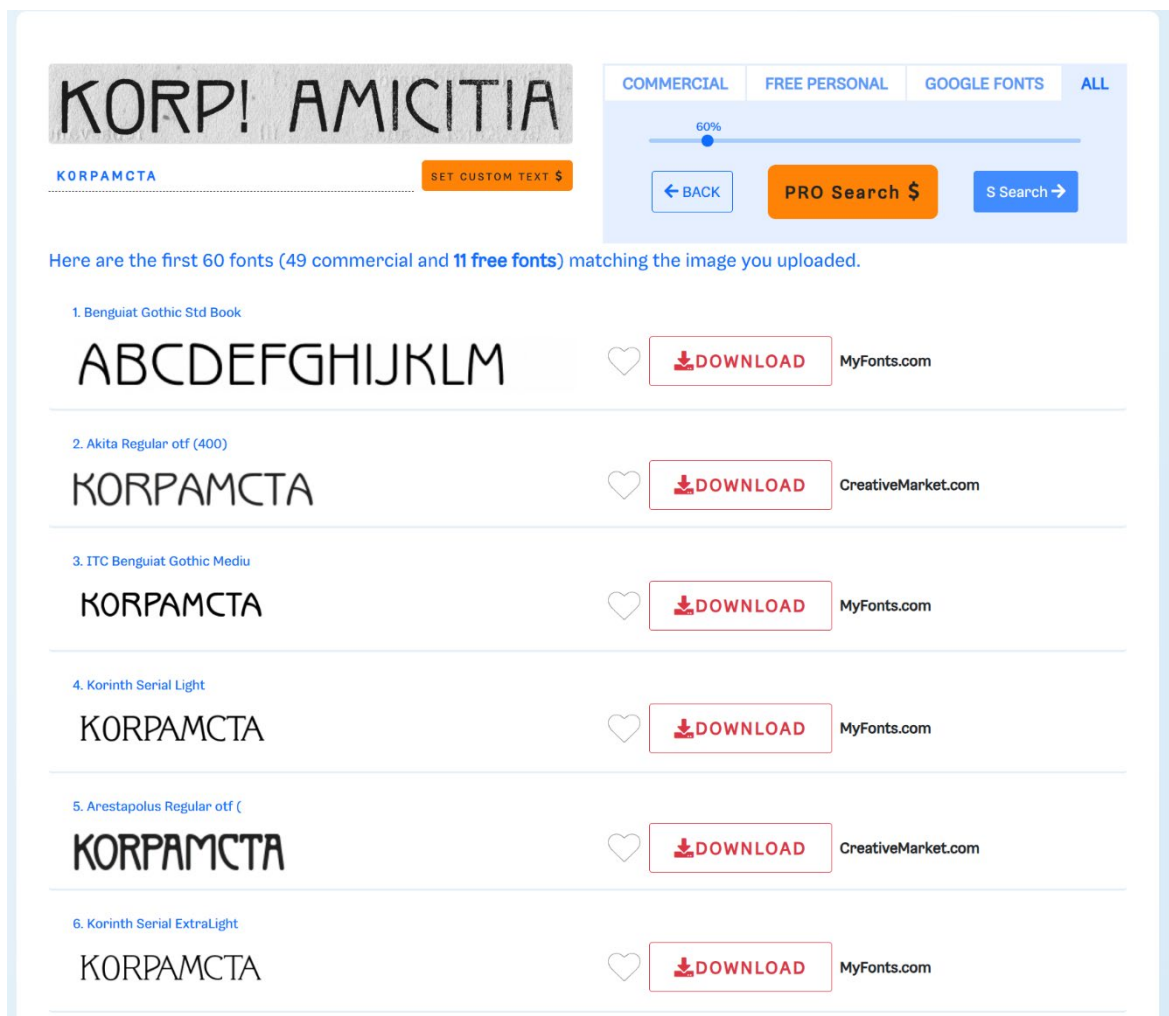

Foto 10: trükis aastast 1925. Autori foto.

Joonis 8: suurendatud ning kontrastsemaks redigeeritud väljavõtte pealkirjast. Autori kuvatõmmis.

Lisa 10 jätk

Joonis 9: Whatfontis mootori välja pakutud lähedased fondid. Autori kuvatõmmis Whatfont lehelt (www.whatfontis.com)

Võrdluseks:

KORP! AMICITIA
KORP! AMICITIA
Korp! Amicitia

Joonis 10: Korp! Amicitia Benguiat Gothic ja Benguiat Condensed Semibold kirjastiilides.

Lisa 11: valitud tüpograafia ja hierarhia

<p><i>RUNNING HEADER</i></p> <p><i>Decorative Large Heading (coetus)</i></p> <p>Heading 1 - Nimi Subheading 1 - nime variatsioonid</p> <p>subheading 2 - Daatumind</p> <p>Body tekst</p> <p style="text-align: right;"><i>Kalmistuinfo</i></p> <div style="background-color: #e0e0e0; padding: 5px; text-align: center;"><p><i>Mälestuskillud</i></p></div> <p>Footnote</p> <p>Fotoalkiri</p> <p>ARHIIVIIVIDE</p>	<p style="text-align: right;"><i>COETUS 1924</i></p> <p>Ludmilla Poska Nimi Nimi abiel Kallaste Nime Variatsioonid</p> <p>23.08.1910 Tarvastu vald - 08.03.2002 Maple Ridge, BC, Kanada</p> <p>Ludmilla õppis Tartu Ülikooli õigusteaduskonna kaubandusosakonnas vaheaegadega 1923–1931. Keskhariduse omandas ta Tallinna Linna II Tütarlastegümnaasiumis, mille reaalaru lõpetas 1923. aastal.</p> <p>Amicitia liige oli Ludmilla vaid semestril 1925-I.</p> <p>Ludmilla töötas Eesti Pangas. Ta abiellus 13. aprillil 1936 põllumehe Jaan Kallastega (1909–?), perre sündis poeg Jüri (1937–1995).</p> <p>Hävituspataljoni sõdurid tapsid Ludmilla augustis 1941.</p> <p style="text-align: right;"><i>Ludmilla on maetud Märjamaa kalmistule.</i></p> <div style="background-color: #e0e0e0; padding: 10px; margin-top: 20px;"><p><i>¹Ludmilla õppis Tartu Ülikooli õigusteaduskonna kaubandusosakonnas vaheaegadega 1923–1931. Keskhariduse omandas ta Tallinna Linna II Tütarlastegümnaasiumis, mille reaalaru lõpetas 1923. aastal. Amicitia liige oli Ludmilla vaid semestril 1925-I. Ludmilla töötas Eesti Pangas. Ta abiellus 13. aprillil 1936 põllumehe Jaan Kallastega (1909–?), perre sündis poeg Jüri (1937–1995). Hävituspataljoni sõdurid tapsid Ludmilla augustis 1941.</i></p></div> <p style="text-align: right;">Fotoalkiri</p> <p>ARHIIVIIVIDE</p> <hr/> <p>¹ Footnote näiteks all</p>
--	--

Joonis 11: Tüpograafia ja selle tasandid

Lisa 12: Lehekülje näidis 1

1924-II

Hilda Kristine Sagris

21.05.1905 Tallinn – 03.01.1998 Charleston, South Carolina, USA

Hilda õppis Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas 1923–1924 ning õigusteaduskonna kaubandusosakonnas 1924–1925. Keskhariduse omandas ta Tallinna Linna I Tütarlastegümnaasiumis, mille reaalarhu lõpetas 1923. aastal.

Hilda oli Amicitia asutajaliige. Tegevliikmete nimekirjas oli ta kuni 1926-I, hiljem oli üliõpilasvillistlase staatuses. Paguluses oli Hilda Amicitia New Yorgi koondise liige.

Korporatsiooni arvereaamatu järgi elas ta hiljemalt 1934. aastast Kanadas Montréalis. Pärast II maailmasõda elas Hilda USAs, kus täiendas end New Yorgi Hunter College'is filosoofia alal ning töötas muusikakriitiku ja kinnisvaramaaklerina.

Lucie Tensing

1. abiel Martinson, 2. abiel Luig

22.09.1903 Tallinn – 30.05.1978 Flensburg, Schleswig-Holstein, Saksamaa

Lucie õppis Tartu Ülikooli õigusteaduskonna kaubandusosakonnas 1923–1925. Keskhariduse omandas Lucie Tallinna Linna I Tütarlastegümnaasiumis, mille lõpetas 1923. aastal.

Lucie oli Amicitia asutajaliige, kuid lahkus korporatsioonist juba 1924. aasta detsembris.

Lucie elas Tallinnas ja tegutses ettevõtjana kinoäris. Talle kuulus Tallinnas Narva maanteel kino Forum ning filmikontor Indra-Film, 1939. aastal avas ta Valgas kino Ilmarine.

Lucie abiellus 29. mail 1926 mereväeleitnant Voldemar Martinsoniga (1901–1930), paraku jäi Lucie peagi leseks. 1935. aasta aprillis sündisid Lucie ja ettevõtja Heinrich Luigi perre kaksiktütred Mary ja Lucie, vanemad abiellusid II maailmasõja ajal.

1939. aasta hilissügisel müüsid nii Lucie kui Heinrich oma kinod Eestis maha ja kolisid haliisakslaste eeskujul Saksamaale. 1945. aastal viibis Lucie tütardega Briti okupatsioonitsoonis Lübeckis. 1940. aastate lõpus asus pere elama Flensburgi.

18

1924-II

Erika Helga Zeich

26.06.1903 Tallinn – 29.08.1991 Tallinn

Erika õppis Tartu Ülikooli õigusteaduskonna kaubandusosakonnas vaheaegadega 1924–1931. Keskhariduse omandas ta Tallinna Linna II Tütarlastegümnaasiumis, mille lõpetas 1923. aastal.

Erika oli Amicitia asutajaliige, esimene kirjatöömeheta (1924–II kuni 1926–II) ning rebasvanem 1927–I ja 1928–II. Tg! Ülle Vähari meenutuste kohaselt oli Erika see vilistlane, kelle poole pöörduti 1980. aastate lõpus sooviga korp! Amicitia taasasutada.

Töist elu alustas Erika ülikooli kõrvalt 1928. aastal Tartu Uhispangas praktikandina. 1931. aastal kolis ta Tallinnasse ning töötas kuni 1954. aastani Harju Maksuametis ja Tallinna linnavalitsuses erinevatel ametikohtadel. Hiljem töötas veel Tallinna leivakaubastu raamatupidajana ja Tallinna Tehnikaülikooli Keemia instituudis.

Erika on maetud Tallinna Siselinna kalmistule (K VI, 10-4)

Katkend Erika Zeichi 01.07.1988 Benita Vommile saadetud kirjust: „Elame praegu eriti põneval ajal. On suuri ümberkorraldusi. Etul on hoopis teine mõte. On mille üle pineval olla, ärevil olla. Oled vast kuulnud ka!“

19

Lisa 13: sisu lehekülgede näidiseid

COETUS 1925-I

1925-I

Helmi Sophie Hindreus
06.07.1903 Tallinn – 24.10.1981 Tallinn

Helmi õppis Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas rahvalaule erialal 1921–1932 ning lõpetas õpinguid diplomaadiga. Keskhariduse omandas ta Tallinna Linnas II Tütarlastegümnaasiumis, mille reaalharu lõpetas 1923. aastal.

Amicitia tegivõrkimise nimikirjas oli Helmi alates 1925. II. Ta oli abiesineine 1927. II ja rehasvanem 1928. II. 1934. aastal liitus ta äsjakoodial viiltsõbradega. Helmi kasutati koo paratsiooni, tümekirjari liik memaksuvõlga tõrju rüüsti 1940. ent osales Amicitia liikmese funktsioonidel ka rüütkogude ajal.

Helmi töötas Eesti Raadhes ning ajaloo ja eesti keele õpetajana.¹

Helmi on maetud Tallinna Siisküla kalmistule (VK, K III, 11-6)

Ludmilla Poska
abiel Kallaste
30.06.1904 Väike-Lähtu – 04.08.1961 Märjamaa

Ludmilla õppis Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas kaubandusosakonnas rahvasõbradega 1923–1930. Keskhariduse omandas ta Tallinna Linnas II Tütarlastegümnaasiumis, mille reaalharu lõpetas 1923. aastal.

Amicitia liige oli Ludmilla vaid nendest II 1925. I.

Ludmilla noias Eesti Pangas. Ta abielus 13 aprillil 1936 põlmehele Jaan Kallasega (1909–7), perre sündis poeg Jüri (1937–1995).

Häriuspaalajoni sõdurid tapsid Ludmilla augustis 1941.

Ludmilla on maetud Märjamaa kalmistule

¹Võl. Malle Pärts ja Marj. Laine; intervjuu Ebe Sääkuga juulil 2014.

21

1924-II

Aleksandra Puurmann
abiel Perli, eestistatud Pärtli
06.05.1906 Peterburi, Vene keisririik – 17.11.1952 Stockholm, Rootsi

Aleksandra õppis Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas ajaloo erialal vahetusõbradega 1924. aastast kuni 1931. aastani. Keskhariduse omandas ta Kaarli kogulise Erziehungsgymnaasiumi humanitaarharu, mille lõpetas 1924. aastal.

Aleksandra oli Amicitia asutajaliige, korporatsiooni nimikirjas oli ta kuni 1927. I. Amicitiasse kuulus ka Aleksandra õde Marie (c 1925. II).

16. augustil 1930 abielus Aleksandra diplomaadi ja ajakirjaniku Edgar Perliga (1902–1988) Eesti Vabariigi suursaatkonnas Riias. Neile sündisid lapsed Veljo Harivald, Elke Maria ja Urve Piia. Tulenevalt Edgari amütkohustusest elas pere palju võõrel – Riias (1930–1935), Antverpenis (1935–1937) ja alates 1938. aastast Stockholmis, kus Edgar töötas Eesti saatkonnas I. sekretöriks. Nõukogude okupatsiooni tõrju jäädagi püsisid Rootsi elama. Stockholmis pidas Aleksandra moesteljeed.

Aleksandra on maetud Stockholmis lähedale Täby varule kirikukalmistule

Emilie Ruubel
abiel Amisepp
18.04.1902 Valga – 13.04.1993 Tallinn

Emilie õppis 1923. aastal Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas kaubandusosakonnas, 1923–1924 matemaatika-töösteaduskonnas keemia erialal ning 1924–1926 taas kaubandusosakonnas. Keskhariduse omandas ta Tallinna Linnas I Tütarlastegümnaasiumis, mille lõpetas 1923. aastal.

Emilie oli Amicitia asutajaliige ja värvikombinatsiooni heledilla-tumeroheline-kuldne aino. Ülikoolile esitatud dokumentide järgi oli Emilie korpi i esimene esinaine.

Liikmese nimikirjas oli ta kuni 1926. II.

Pärast ülikoolist laikumist pidas Emilie koos Arnold Heinrich Amiseppaga (1911–1941, CIPF) Tallinnas Väli tänaval kodusüüsi. Lisaks andis ta lasterühnde ning tegles nõukogude ajal kunstilistele valmisamisega.

1924-II

Emilie ja Arnold abielusid 30. novembril 1940. aastal. Vähem kui aasta hiljem abikaasa arveleeriti ning hukati Venemaal Solikamskis sündis taema rigireetmises.

Emilie on maetud Tallinna Rahumäe kalmistule (V, JV G, 20-3)

Oma vanatädi Emiliet on meenutanud Raul Duubas:
„Emilie oli andekas ja teatraline kunstnikumees. Tema meisterdatud kunstilisi kasuanti näi Estonia teatri dekoratsioonides kui ka pulmapärgetes ning müüdi nõukogude ajal Tallinna Teenindusmajas. Samuti oli ta hea laulja ja andis laulurunde, teiste seas oli tema õpilaseks tulevane estraaditüüti Hele Lääts.“

Lenne Koppel ja Emilie Ruubel, 1930. aastast

Amicitia asutamisega seotud ülikoolile esitatud dokumentidest: Emilie tekkikavandi materjalidistidistega

12

13

Lisa 14: kaanekavandeid

